

บทที่ 2

กลวิธีการนำตำนานมาใช้ในวรรณกรรม

เรื่องราวเกี่ยวกับโพรมีธีอุสเป็นตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมายาวนานเช่นเดียวกับ เทวดาตำนานอื่นๆของกรีกโรมันซึ่งมีต้นกำเนิดจากการที่มนุษย์พยายามคิดหาเหตุผลเพื่อ อธิบายถึงที่มาของเผ่าพันธุ์มนุษย์และปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆ ตำนานเหล่านี้ได้รับการ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนกระทั่งนักเขียนได้นำตำนานมาบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษรในรูปแบบของวรรณกรรม ในส่วนของตำนานโพรมีธีอุสนั้น มีหลักฐานว่าได้ ถูกนำมาแต่งเป็นวรรณกรรมครั้งแรกโดยเฮสิออด¹ (Hesiod) เมื่อประมาณ 800 ปีก่อน คริสต์กาล ในบทกวีขนาดยาวเรื่อง *The Theogony* หลังจากนั้นไม่ว่ากาลเวลาจะผ่านไป นานเท่าใด ตำนานโพรมีธีอุสก็ยังคงได้รับความสนใจและถูกนำมาใช้ในการแต่งวรรณกรรม อย่างต่อเนื่องตลอดมา ความแตกต่างระหว่างตำนานโพรมีธีอุสที่ปรากฏในตำนานดั้งเดิม และที่พบในวรรณกรรมฉบับต่างๆแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของเทวดาตำนานกรีกที่มีต่อ วรรณกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องสะท้อนออกมาในรูปของการนำตำนานมาถ่ายทอดไว้ใน วรรณกรรมอย่างตรงไปตรงมาเสมอไป ถ้านักเขียนทุกคนเสนอเรื่องราวเหมือนในตำนานก็จะ ไม่ทำให้เกิดความแปลกใหม่หรือพัฒนาการขึ้นในวงวรรณกรรม แต่จะเป็นเพียงการนำเรื่อง เดิมๆมาเล่าซ้ำแล้วซ้ำอีกเท่านั้น ดังนั้นนักเขียนในยุคสมัยต่างๆจึงนำเทวดาตำนานกรีกมา ประยุกต์ใช้ด้วยกลวิธีที่แตกต่างกันออกไปเช่นการเปลี่ยนแปลงโครงเรื่อง การเลือกกล่าวถึง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องและการนำมาเขียนด้วยกลวิธีการแต่งนวนิยายสมัย ใหม่ เรื่องราวในเทวดาตำนานเมื่อมาปรากฏในวรรณกรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงไปมากบ้างน้อย บ้างตามแต่จุดประสงค์ของผู้แต่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รวบรวมกลวิธีการนำตำนานมาใช้ใน วรรณกรรมไว้ 4 วิธี โดยจะเห็นถึงแต่ละวิธีได้อย่างชัดเจนจากวรรณกรรม 4 เรื่องที่นำมา ศึกษา กลวิธีทั้ง 4 วิธีนี้ได้แก่

¹ Buckner B. Trawick , *World literature* , Vol. 1 (New York : Barnes & Noble , 1961) , p. 47.

- 1) การนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิม
- 2) การรับอิทธิพลจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่มเติม
- 3) การนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่ (Myth-making)
- 4) การนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์

2.1. การนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิม

กลวิธีการนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิมคือการนำ“เรื่องเล่า” (fable) ของกรีกมาแต่งเป็นบทละคร เป็นการนำตำนานมาใช้โดยตรง โครงเรื่องหรือเนื้อเรื่องหลักจะยังคงเหมือนกับที่ได้เล่าสืบต่อกันมา แต่ผู้แต่งอาจเพิ่มลักษณะนิสัยหรือภาพลักษณ์บางประการให้ตัวละครสำคัญเพื่อให้วรรณกรรมเรื่องนั้นๆ มีความยิ่งใหญ่สมกับที่ได้รับอิทธิพลมาจากเวทตำนาน นอกจากนี้ยังเลือกให้ความสำคัญกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งมากเป็นพิเศษเพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องให้เด่นชัดยิ่งขึ้น กลวิธีการแต่งเช่นนี้จะพบมากในบทละครของกรีกเช่นเรื่อง *Electra* ของยูริพิดีส(Euripides) *Oedipus the King* ของโซโฟคลีส (Sophocles) หรือ *Agamemnon* ของเซเนกา(Seneca) บทละครเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งใช้กลวิธีการแต่งเช่นนี้ เรื่อง *Prometheus Bound* เป็นเรื่องแรกในบทละครของเอสคิลุสซึ่งเล่นเป็นชุดๆละ 3 เรื่องติดต่อกัน (trilogy)* บทละครทั้ง 3 เรื่องต่างก็มีที่มาจากตำนานโพรมีเทอุส แต่อีกสองเรื่องนั้นต้นฉบับได้สูญหายไปนานแล้ว คงเหลือเพียงชื่อเรื่องและเรื่องเล่าย่อๆเท่านั้น อย่างไรก็ตามชื่อเรื่องของบทละครอีก 2 เรื่องในชุดโพรมีเทอุสที่ปรากฏอยู่ในหนังสือต่างๆกลับแตกต่างกัน บางเล่มบอกว่าบทละครสามเรื่องชุดนี้ประกอบด้วย

* “trilogy” คือละครไตรกนาฏกรรมที่เล่นติดต่อกันเป็นชุด ถ้ามีบทละครเสียดสีเพิ่มขึ้นอีก 1 เรื่องก็จะเรียกว่า “tetralogy” โดยปกติแล้วบทละครทั้ง 3 เรื่องใน trilogy หรือ tetralogy ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงเนื้อเรื่องหรือเรื่องราวของบุคคลเดียวกันทั้งชุด เพราะบทละครส่วนใหญ่ของกรีกมักจะเป็นเรื่องสั้นๆ เรื่องเดียว ไม่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับเรื่องสั้นเรื่องอื่นๆ การแต่งให้บทละครทั้ง 3 เรื่องกล่าวถึงเรื่องเดียวกันทั้งชุดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเฉพาะตัวของเอสคิลุสเอง แต่อย่างไรก็ตามเขาไม่ได้ใช้ลักษณะการเขียนเป็นชุดต่อเนื่องกันแบบนี้บ่อยนัก

1. เรื่อง *Prometheus Bound*
2. เรื่อง *Prometheus Unbound*
3. เรื่อง *Pyrrhaeus, the fire-kindler*²

แต่ในหนังสือ *A History of Ancient Greek Literature* กล่าวว่าบทละคร 3 เรื่องนี้ได้แก่

1. เรื่อง *Prometheus Bound*
2. เรื่อง *Prometheus Freed*
3. เรื่อง *Prometheus the Fire-Carrier*³

ดังนั้นจึงไม่อาจจะระบุชัดเจนลงไปได้ว่าบทละครในชุดโพรมีทีอุสนี้มีชื่อเรื่องอะไรบ้าง แต่ก็มี การสันนิษฐานถึงเรื่องราวย่อๆ จากข้อมูลเท่าที่พอจะมีเหลืออยู่ได้ว่าเรื่องแรกกล่าวถึงความทุกข์ทรมาน ความไม่ยอมแพ้แก่อำนาจของซุส (Zeus) รวมทั้งความอดทนของโพรมีทีอุสและจบลงตรงที่โพรมีทีอุสถูกส่งลงไปยังหุบเหวลึกลับใต้พื้นโลก (Tartarus) ส่วนในเรื่องที่สองเป็นตอนที่โพรมีทีอุสได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระด้วยความช่วยเหลือจากเฮอรัคิวลีส(Hercules)และการกลับมาปรองดองกันของซุสและโพรมีทีอุส และเรื่องสุดท้ายของบทละครชุดนี้จบลงหลังจากที่ซุสและโพรมีทีอุสกลับมาคืนดีกันอีกครั้ง ทำให้เกิดความสงบสุขในหมู่เทพเจ้า อีกทั้งกล่าวถึงเทศกาลบูชาเทพเจ้าโพรมีทีอุสของชาวเอเธนส์ด้วย

เรื่องราวและชะตากรรมของโพรมีทีอุสในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* นั้นตรงตามตำนานเดิม เป็นการแต่งวรรณกรรมโดยรับอิทธิพลจากเทพตำนานโดยตรง นับตั้งแต่ที่มาของชื่อ “โพรมีทีอุส” ซึ่งแปลว่า “ผู้หยิ่งคิดล่วงหน้า” (forethought) เป็นสัญลักษณ์ของความฉลาดหลักแหลม นอกจากนั้นเขายังมีความสามารถหยั่งรู้อนาคต ด้วยความหมายของ

² Victor Ehrenberg , *Man , state and deity* (London : Methuen , 1974) , pp. 37-40.

³ Guilbert Murray , *A history of ancient Greek literature* (New York : D. Appleton and Company , 1932) , p. 219.

ชื่อประกอบกับความสามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า เทพโพรมีทิวสจึงได้รับการยกย่องในฐานะเทพแห่งความมีสติปัญญา ดั่งมีข้อความกล่าวถึงความหมายของชื่อโพรมีทิวสไว้ได้แก่

Prometheus's name suggested something like "Fore-thought",
so he was given a brother "After-thought"...⁴

และ ...there is a story behind his name. The name is an artefact, a
symbol, not the name of a god or a Titan but the title of a being
of supreme intelligence, foreseeing the future...⁵

บทละครเรื่อง *Prometheus Bound* กล่าวถึงความหมายของชื่อนี้เช่นกันในตอนที่
เจ้าพนักงาน (Authority) กล่าวเสียดสีโพรมีทิวสว่าเขาทำเพื่อมนุษย์แต่กลับไม่มีมนุษย์คนใด
มารับรู้ถึงความเจ็บปวดของเขาเลย อีกทั้งยังเยาะเย้ยว่าเทพผู้ประทอนนามโพรมีทิวสว่า “ผู้
หยิ่งคิดล่วงหน้า” คงจะตั้งชื่อให้เขาผิด โพรมีทิวสควรจะคิดได้ก่อนหน้านี้นี้ ก่อนที่จะตัดสินใจ
ช่วยเหลือมนุษย์ เขาจะได้ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานเช่นที่เป็นอยู่

Authority : ...The name the gods have given you is wrong :
would one whose name mean "forethought" be where you
are now? You'll need to "think ahead," I'd say,
to wriggle out of *this*, Prometheus!

(*Prometheus Bound* , p. 68)

นอกจากเรื่องชื่อแล้วยังอ้างอิงถึงเรื่องราวในตำนานว่าโพรมีทิวสเคยช่วยเหลือซุสให้
ขึ้นมีอำนาจแทนเทพโครนอส (Kronos) ผู้เป็นบิดา ในครั้งนั้นทวยเทพต่างๆได้คบคิดกันวาง

⁴ Richard Cavendish , chief editor , "Man , myth & magic ," *The illustrated encyclopedia of mythology , religious and the unknown* 8 (1983) : 2,262.

⁵ Victor Ehrenberg , *Man , state and deity* , p. 35.

แผนโค่นล้มเทพโครนอส แล้วตั้งซุสขึ้นครองบัลลังก์แทน แต่ก็มีหมูเทพอื่นๆที่ยังคงภักดีต่อโครนอสคัดค้านการขึ้นครองบัลลังก์ของซุส ในครั้งแรกโพรมิทีอุสพยายามแก้ปัญหาด้วยการใช้เหตุผล แต่ล้มเหลว ดังนั้นโพรมิทีอุสจึงนำตนเข้าเป็นฝ่ายของซุสเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น และด้วยคำแนะนำของโพรมิทีอุสที่ให้แก่ทวยเทพอื่นๆ ซุสจึงสามารถขับเทพโครนอสได้สำเร็จ บทละครเรื่อง *Prometheus Bound* ถ่ายทอดตำนานนี้มาเช่นกัน อีกทั้งยังใช้เป็นประเด็นสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความออกตัญญูและความหลงมัวเมาในอำนาจของซุส ซึ่งเป็นปมขัดแย้งที่เด่นชัดในบทละครเรื่องนี้ เอสคิลุสนำตำนานมาอ้างอิงไว้ในคำพูดของโพรมิทีอุสดังนี้

Prometheus : It hurts to talk about it ; yet , to keep
it in hurts, too. Since both are bad, why not?
When first the gods got mad and chose up sides,
the one who wanted Kronos out were all
for making Zeus the king-that's what they said!
The others, though, said just the opposite :
that Zeus - if they held sway-would never rule!

.....

And so I thought
it best, considering the way things stood-
back then, I mean - to switch to Zeus's side ;
my mother with me. *He* accepted help
as willingly as I had offered it.
The scheme was mine by which the sight of Kronos-
old, indeed, but Titan still...

(*Prometheus Bound* , pp. 72-73)

ประเด็นต่อมาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* แต่งด้วยกลวิธีการนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิมคือตอนที่กล่าวว่หลังจากซุสโค่นล้มอำนาจของโครนอสได้เป็นผลสำเร็จแล้วก็ได้จัดระเบียบต่างๆใหม่และแบ่งอำนาจให้เทพชั้น

รองลงมา อีกทั้งวางแผนที่จะทำลายเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้หมดสิ้น แล้วสร้างเผ่าพันธุ์ใหม่ขึ้นมาแทน แต่โพรมิทิวสเป็นผู้เดียวที่ไม่เห็นด้วยจึงช่วยเหลือมนุษย์โดยการขโมยไฟซึ่งถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ (magical element) จากสรวงสวรรค์มาให้มนุษย์ และผลจากความเมตตาที่โพรมิทิวสมีต่อมนุษย์ทำให้เขาได้รับโทษทัณฑ์จากซุส โดยถูกพันธนาการไว้ที่ยอดเขาคอเคซัสอย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย ซ้ำยังต้องทนทุกข์ทรมานจากการถูกนกอินทรีซึ่งเป็นบริวารของซุสมาจิกกินตับอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันเป็นเวลานานแสนนาน ตำนานเกี่ยวกับการขโมยไฟจากสรวงสวรรค์มาให้มนุษย์จนกระทั่งตนเองต้องถูกลงโทษให้ได้รับทุกข์ทรมานแสนสาหัสนั้นเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากที่สุด เมื่อกล่าวถึงเทพโพรมิทิวสผู้คนทั่วไปมักจะนึกถึงการขโมยไฟและประเด็นนี้ก็มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวรรณกรรมในยุคต่อมา ไม่ว่าจะเป็นนักเขียนจะนำกลวิธีใดมาใช้ในการแต่งวรรณกรรมที่มีที่มาจากตำนานโพรมิทิวส เรื่องการขโมยไฟมาให้มนุษย์ก็ยังคงปรากฏอยู่เสมอและมีความสำคัญเนื่องจากเป็นที่มาแห่งไคกนาฏกรรมซึ่งเกิดขึ้นในเรื่อง บทละครเรื่อง *Prometheus Bound* นำตำนานมาถ่ายทอดไว้ดังนี้

Prometheus : ...when he was seated on his father's throne,
 immediately and by himself, Zeus set
 about arranging everything into
 a system meshed as closely as a net!
 It all fit perfectly - except for men.
 Those suffering human beings he ignored.
 And if he could have just removed that race
 and shut it up in darkness - *all* of it! -
 he longed to plant a new one in its place.
 And but for me, nobody said him nay.
 But I had nerve and I contrived a way
 to rescue mortals from the certainty
 of death that hovered over them...

.....

Prometheus : And don't forget I also gave them fire.

Chorus : Oh, yes - you gave those worthless men bright fire.

Prometheus : The fire by which they'll learn both skills and schemes.

(*Prometheus Bound* , pp. 73-74)

ในด้านองค์ประกอบของวรรณกรรม บทละครเรื่องนี้มีองค์ประกอบหลายอย่างที่ไม่แตกต่างไปจากตำนานเดิมมากนัก ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ชื่อเรื่อง ตัวละคร หรือการดำเนินเรื่อง โครงเรื่องของบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* นอกจากจะตรงกับตำนานแล้ว ยังมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อนและไม่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการของตัวละครทำให้บทละครมีลักษณะเหมือนกับเรื่องเล่า ตัวละครต่างๆในบทละครมีที่มาจากบรรดาเทพปกรณัมในเทวดานานกรีกโรมัน ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น เอสคิลุสยังคงรักษาภาพของการถูกพันธนาการไว้เพราะเรื่องราวที่โพรมีเทอุสเสียสละเพื่อมนุษย์จนกระทั่งตนเองต้องถูกลงโทษเป็นเรื่องที่ผู้อ่านทั่วไปคุ้นเคยอยู่แล้ว ตลอดทั้งเรื่องตัวละครเอกคือโพรมีเทอุสไม่ได้แสดงออกด้วยกิริยาท่าทางหรือการเคลื่อนไหวใดๆเลยเพราะเขาถูกตรึงอยู่กับก้อนหิน เนื้อเรื่องจะดำเนินไปโดยมีตัวละครอื่นๆผ่านเข้ามาสนทนากับตัวละครเอกแล้วก็จากไป ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น รวมทั้งตระหนักถึงตัวตนที่แท้จริงและปมขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเรื่องได้จากบทสนทนาระหว่างโพรมีเทอุสและตัวละครอื่นๆ ที่เข้ามาพูดคุยด้วย เช่น โอเชียนัส (Oceanus) ไอโอ (Io) และเฮอริเมส (Hermes) อย่างไรก็ตามเอสคิลุสได้เปลี่ยนแปลงแบบแผนการแสดงละครของกรีกในหลายๆด้าน เช่น ริเริ่มให้มีการสร้างฉากประกอบการแสดงละคร เพิ่มจำนวนผู้แสดงให้มากขึ้น และให้ผู้แสดงเคลื่อนไหวไปรอบๆเวทีแสดงบทบาทไปตามเรื่องแทนที่จะพูดเพียงเพื่อบรรยายเรื่องเท่านั้น รวมทั้งได้ลดบทบาทและจำนวนของนักร้องลูกคู่ (chorus) ลงดังจะเห็นได้จากบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* ซึ่งนักร้องลูกคู่จะทำหน้าที่ซักถามหรือสอดแทรกเพื่อให้โพรมีเทอุสได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ไม่ได้เป็นผู้เล่าเรื่องย่อหรือรู้แจ้งทุกอย่างเหมือนในบทละครแบบเดิมๆของกรีก การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการแสดงละครเช่นนี้ทำให้เอสคิลุสได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งโศกนาฏกรรมกรีก⁶ และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อนักเขียนในยุคสมัยต่อมา

⁶ John Gassner , *Masters of the drama* (New York : Dover Publication , 1954) , p. 17.

กลวิธีการนำตำนานมาใช้ในแบบแรกนี้ เนื้อเรื่องจะตรงกับตำนานเดิมดังที่ได้นำเสนอมาแล้ว แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการลำดับเหตุการณ์ นักเขียนมีอิสระที่จะเลือกนำประเด็นใดหรือเหตุการณ์ใดมาเสนอก่อนหลังก็ได้ ไม่จำเป็นต้องดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์เหมือนในตำนานเสมอไป เรื่องราวของโพรมิทิวสในตำนานจะเริ่มตั้งแต่การสร้างโลกและมนุษย์ซึ่งโพรมิทิวสเป็นผู้กำหนดให้มนุษย์มีร่างกายตั้งตรง (upright stature) เหมือนเหล่าเทพเจ้า จากนั้นจึงเล่าถึงแผนการที่ซุสคิดจะทำลายล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ และเรื่องที่โพรมิทิวสได้ช่วยเหลือมนุษย์ไว้โดยนำไฟมาให้⁷ แต่ในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* เอสคิลุสเปิดเรื่องด้วยตอนที่โพรมิทิวสถูกบิรวารของซุสนำตัวมาพันธนาการไว้ที่บริเวณหน้าผาร้างในเมืองไซเธีย (Scythia) จากนั้นจึงค่อยๆ เล่าย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ในอดีตและสาเหตุที่ถูกลงโทษ การวางโครงเรื่องในลักษณะเช่นนี้ผู้เขียนนำชะตากรรมของโพรมิทิวสมากล่าวถึงตั้งแต่ตอนต้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านพิจารณาว่าโพรมิทิวสสมควรจะได้รับบทลงโทษเช่นนี้หรือไม่ เอสคิลุสเล่าย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ในอดีตที่โพรมิทิวสเคยช่วยเหลือและทำเพื่อผู้อื่นตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นตอนที่เขาช่วยเหลือให้ซุสได้ครองบัลลังก์หรือที่เขาช่วยปกป้องเผ่าพันธุ์มนุษย์ วิกรรมต่างๆ ของโพรมิทิวสทำให้ผู้อ่านตั้งคำถามว่าเหตุใดผู้ที่ทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจจึงต้องประสบชะตากรรมเช่นที่โพรมิทิวสได้รับและซุสใช้อำนาจที่ตนมีในทางที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ กลวิธีการดำเนินเรื่องโดยเล่าเหตุการณ์ย้อนหลังเช่นนี้ นอกจากจะชวนให้ผู้อ่านติดตามแล้ว ยังแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างฝ่ายธรรมะและอธรรมได้อย่างชัดเจน รวมทั้งทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสารและเห็นใจตัวละครเอกมากยิ่งขึ้น

นอกจากจะเปลี่ยนแปลงในด้านการลำดับเหตุการณ์แล้วยังอาจมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการวางลักษณะอุปนิสัยของตัวละคร เช่นกำหนดให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมและคำพูดต่างๆ ซึ่งสื่อให้เห็นถึงความกล้าหาญ เข้มแข็ง เพื่อให้ตัวละครมีความยิ่งใหญ่สมเป็นวีรบุรุษมากขึ้น ภาพลักษณ์ของตัวละครในตำนานกับในวรรณกรรมอาจจะแตกต่างกันออกไป ดังจะเห็นได้จากตำนานโพรมิทิวส ตามตำนานเดิมเทพโพรมิทิวสเป็นตัวละครที่ไม่มีบทบาทมากนัก ไม่มีตัวตนเด่นชัด และไม่ได้รับการบูชาเป็นพิเศษเหมือนเทพเจ้าองค์อื่นๆ เช่น เทพไดโอนิซุส (Dionysus) ซึ่งได้รับการบูชาในฐานะเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น (God of wine) และดีมีเตอร์

⁷ Thomas Bulfinch , *The age of fable* (London : J.M Dent & Sons , 1973) , pp. 22-31.

(Demeter หรือ Ceres) เทพีแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร ทั้งดีมีเตอร์และไดโอนิซุสถือเป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อในเรื่องความเป็นอมตะและการฟื้นคืนชีพใหม่ รวมทั้งได้รับการยกย่องบูชาอย่างมาก ส่วนเทพโพรมีทิวสไม่ใช่เทพที่สำคัญนัก ที่เมืองเอเธนส์ เทพโพรมีทิวสได้รับการบูชาในฐานะเทพเจ้าแห่งเครื่องปั้นดินเผาและงานโลหะ (God of potters and smiths) และบางครั้งก็ได้รับความเคารพนับถือร่วมกับเฮฟเฟสตุส (Hephaestus) เทพแห่งงานโลหะผู้ซึ่งบางตำนานก็ยกย่องว่าเป็นเทพแห่งไฟเช่นเดียวกับโพรมีทิวส เห็นได้จากที่ในสารานุกรมซึ่งรวบรวมตำนานเทพเจ้ากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

Prometheus appears at Athens as one of the gods specially worshipped by potters and smiths. There was an annual torch-race from the altar he shared with Hephaestus , perhaps originally a ceremony for renewing the purity of another altar's fire.⁸

และในหนังสือ *Man, state and deity* ก็กล่าวถึงเทพโพรมีทิวสไว้ในลักษณะเดียวกันว่าเป็นเทพที่ไม่มีตัวตนแน่นอนในตำนานกรีก รวมทั้งถูกจัดอยู่ในหมู่เทพที่ไม่ค่อยมีความสำคัญ ที่เมืองเอเธนส์เทพโพรมีทิวสได้รับการบูชาจากพวกช่างโลหะร่วมกับเทพเฮฟเฟสตุสและเทพีอะทีนา (Athena)

Prometheus is a curiously vague personality in Greek myth. He is one of the less important gods. We know of only one cult of importance, at Athens, where he was the god of potters, worshipped sometimes with Hephaestus (the blacksmith) and Athena, who was also the patron of metal workers...⁹

⁸ Richard Cavendish , chief editor , “Man , myth & magic ,” *The illustrated encyclopedia of mythology , religious and the unknown*. 8 : 2,261.

⁹ Victor Ehrenberg , *Man , state and deity* , p. 35.

เมื่อเปรียบเทียบกับบทละครของเฮสคิลุส โพรมีทีอุสมีความสำคัญและยิ่งใหญ่กว่าที่อ้างอิงไว้ในตำนานมาก ลักษณะที่เด่นชัดของโพรมีทีอุสในตำนานเดิมคือความฉลาดและมีไหวพริบ บางครั้งก็ใช้กลอุบายหลอกลวงซุสเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ แต่ในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* นี้เฮสคิลุสกำหนดลักษณะนิสัยให้โพรมีทีอุสมีความยิ่งใหญ่และมีลักษณะของความเป็นวีรบุรุษ รวมทั้งมีความสามารถทำนายเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งก็สอดคล้องกับความหมายของชื่อที่แปลว่าผู้หยั่งคิดล่วงหน้าด้วย โพรมีทีอุสของเฮสคิลุสมีลักษณะเป็นตัวละครเอกโศกนาฏกรรม (tragic hero) คือมีความยิ่งใหญ่ กล้าหาญ ไม่ยอมแพ้ แต่ก็มีจุดบกพร่อง (flaw) คือความหยิ่งและเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนมากเกินไปจนต้องพบกับความหายนะในตอนจบอันเป็นลักษณะสำคัญในโครงเรื่องของบทละครโศกนาฏกรรมกรีก ถ้าเพียงแต่โพรมีทีอุสยอมบอกว่าอำนาจของซุสจะสิ้นสุดลงเมื่อใด เขาก็จะได้รับการปลดปล่อยให้พ้นพันธนาการ แต่โพรมีทีอุสหยิ่งเกินกว่าที่จะยอมพ่ายแพ้ต่ออำนาจของซุส เห็นได้จากตอนที่โพรมีทีอุสพูดกับนักร้องลูกคู่ดังต่อไปนี้

Prometheus : ...And nothing he may try will work. He can't
persuade me ; eventhough he finds words sweet
enough to cast a spell, I won't respond. Nor will
I shrink from threats, however fierce.
I will not tell him what I know until
he turns me loose and pays me for this wrong.

(*Prometheus Unbound* , p. 71)

ในด้านของการเพิ่มความยิ่งใหญ่ให้ตัวละครเอกนั้น นอกจากจะใช้คำพูดที่แสดงถึงสภาพจิตใจที่เข้มแข็งและไม่ยอมพ่ายแพ้ของโพรมีทีอุส เฮสคิลุสยังขยายตำนานออกไปอีกเล็กน้อยโดยแต่งเรื่องเสริมเข้าไปว่า นอกจากโพรมีทีอุสจะนำไฟมาให้มนุษย์แล้ว เขายังสอนศิลปวิทยาการและศาสตร์ต่างๆ ให้มนุษย์อีกด้วย ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการจากที่เคยเป็นมนุษย์ถ้าไปสู่ความเจริญ ความมีอารยธรรมและมีความรู้ความสามารถเหนือกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เฮสคิลุสบรรยายว่าโพรมีทีอุสเป็นผู้สอนความรู้ทุกอย่างที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เช่นสอนให้มนุษย์รู้เรื่องการขึ้นและตกของดวงดาว สอนเรื่องจำนวนตัวอักษร บอกวิธีฝึกสัตว์เพื่อใช้งานและหน้าที่ของสัตว์แต่ละชนิด สอนเรื่องคุณประโยชน์ของเรือ วิธีการรักษาโรค วิธีนำพืชสมุนไพรมาสกัดเป็นยา การทำนายฝัน อีกทั้งวิธีขุดหาแร่เหล็ก เงิน

ทองแดงและทองคำเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้มนุษย์ ความรู้ต่างๆที่ผู้เขียนแต่งเพิ่มเติมขึ้นนี้ทำให้ภาพลักษณ์ของโพรมีทิวสในบทละครยิ่งใหญ่และมีความสำคัญมากกว่าที่เคยปรากฏในตำนาน อีกทั้งยังกลายเป็นต้นแบบของตำนานโพรมีทิวสซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อนักเขียนในยุคสมัยต่อมา ไม่ว่าจะเป็น มิลตัน (Milton) เกอเท (Goethe) ไบรอน (Byron) เซลลีย์ (Shelley) หรือ บราวนิง (Browning)

การนำตำนานมาแต่งเป็นวรรณกรรมด้วยกลวิธีการคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิม นับเป็นพัฒนาการขั้นแรกของการแต่งวรรณกรรมซึ่งมีที่มาจากเวทตำนาน โครงเรื่องของบทละครยังคงเหมือนในตำนานเดิม ไม่ซับซ้อนและมีปมขัดแย้งเพียงประเด็นเดียว ตัวละครต่างๆมีที่มาจากบรรดาเทพปกรณัมในเวทตำนานกรีกโรมัน อย่างไรก็ตามนักเขียนบทละครคลาสสิกได้นำตำนานมาประยุกต์ใช้โดยเปลี่ยนแปลงในหลายๆประเด็นเช่น การเรียงลำดับเหตุการณ์ และการกำหนดอุปนิสัยตัวละคร ทำให้ตำนานมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นและมีบทบาทมากกว่าที่จะเป็นเพียงเรื่องเล่าซึ่งเล่าสืบต่อกันมาแต่เดิม การแต่งวรรณกรรมด้วยกลวิธีเช่นนี้ทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับเวทตำนานกรีกโรมันโบราณยังคงอยู่มาได้ถึงปัจจุบัน ไม่หายสาบสูญไปตามกาลเวลา คนส่วนใหญ่รวมทั้งนักเขียนในสมัยหลังมักรู้จักและได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมมากกว่าที่จะรับรู้จากตัวตำนานดั้งเดิมจริงๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิมเป็นก้าวแรกที่ช่วยให้นักประพันธ์นำตำนานมาใช้ด้วยกลวิธีอื่นๆ ต่อไป

2.2. การรับอิทธิพลจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่มเติม

หลังจากยุคสมัยของนักเขียนบทละครกรีกโรมัน เช่น เอสคิลุส โซโฟคลีส และยูริพิดีส ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกการนำเวทตำนานมาใช้ในวรรณกรรมแล้ว นักเขียนในสมัยต่อมาก็ยังคงนำตำนานมาใช้ในวรรณกรรมอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ถึงต้นศตวรรษที่ 19 นักเขียนแนวโรแมนติก (The Romanticist) ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1775 ถึง 1850 ไม่ว่าจะเป็น วิลเลียม เบลค (William Blake) วิลเลียม เวิร์ดสเวิร์ท (William Wordsworth) หรือลอร์ด ไบรอน (Lord Byron) ต่างก็นิยมแต่งวรรณกรรมเกี่ยวกับเวทตำนาน เพราะได้รับอิทธิพลมาจากนักเขียนบทละครโศกนาฏกรรมคลาสสิก อย่างไรก็ตามการรับอิทธิพลของนักเขียนในยุคนี้ไม่ใช่การรับอิทธิพลจากเวทตำนานโดยตรงเหมือนในสมัยคลาสสิก แต่เป็นการรับอิทธิพลจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่มเติมโดยปรับเปลี่ยนโครงเรื่องหรือรายละเอียดต่างๆ ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมุมมองของนักเขียนมากยิ่งขึ้น

วรรณกรรมร้อยกรองเรื่อง *Prometheus Unbound* ของ เพอร์ซี บิชชี เซลลีย์เป็นวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงถึงการนำตำนานมาประยุกต์ใช้ด้วยกลวิธีการรับอิทธิพลจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่มเติม วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับอิทธิพลจากบทละครโศกนาฏกรรมเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส เนื้อหาในองก์แรกของบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* นั้นแทบจะเรียกได้ว่าตัดตอนมาจากเรื่อง *Prometheus Bound* รวมทั้งเนื้อเรื่องบางส่วนในองก์ที่ 2 และ 3 ก็คล้ายกับบทละครอีก 2 เรื่องในบทละครชุดไพรมีทีอุสของเอสคิลุสซึ่งสูญหายไปดังได้กล่าวมาแล้ว นั่นคือกล่าวถึงตอนที่ไพรมีทีอุสได้รับอิสระจากการถูกพันธนาการและตอนที่ซุสหมดอำนาจ แต่ในตอนจบของเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์เปลี่ยนตอนจบของบทละคร 3 เรื่องติดต่อกันชุดไพรมีทีอุสจากการกลับมาปรองดองกันของซุสกับไพรมีทีอุสไปสู่การที่ซุสต้องสูญเสียอำนาจไปอย่างถาวร นอกจากนั้นเซลลีย์ยังได้แต่งองก์ที่ 4 เพิ่มเติมในภายหลัง* เพื่อบรรยายถึงความสวยงามของโลกใหม่หลังจากที่ความเลวร้ายต่างๆได้สูญสิ้นไปแล้ว รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของธรรมชาติเพื่อสื่อถึงแนวคิดแบบโรแมนติกในมุมมองของเขาเอง เรื่องราวในองก์ที่ 4 เป็นส่วนที่เซลลีย์แต่งเพิ่มเติมขึ้นจากจินตนาการของเขาเพื่อบรรยายถึงโลกใหม่ที่สวยงาม ที่ซึ่งทุกคนมีความรักให้กันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ในเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์ยังคงใช้ความขัดแย้งระหว่างซุสกับไพรมีทีอุสเป็นปมขัดแย้งที่สำคัญและเป็นที่มาของเหตุการณ์ต่างๆในเรื่อง ความคล้ายคลึงกันของเหตุการณ์ต่างๆในบทละครทั้งสองเรื่อง ไม่ว่าจะในด้านความกล้าหาญอดทนของตัวละครไพรมีทีอุสหรือคุณูปการที่ไพรมีทีอุสมีต่อมวลมนุษย์ทำให้เชื่อได้ว่าเซลลีย์น่าจะได้รับอิทธิพลจากบทละครของเอสคิลุสมากกว่าที่จะได้รับจากตำนานดั้งเดิมจริงๆหรือจากฉบับของ

* เซลลีย์ เริ่มเขียนเรื่อง *Prometheus Unbound* ในเดือนกันยายน คริสต์ศักราช 1818 และเขียน 3 องก์แรกจบในเดือนเมษายน ปี 1819 โดยคิดว่าเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่หลังจากนั้น 7 เดือน เซลลีย์ก็ได้นำบทละครเรื่องนี้กลับมาพิจารณาทบทวนอีกครั้ง และแต่งองก์ที่ 4 เพิ่มเติมขึ้นโดยบรรยายถึงบรรยากาศที่สวยงาม ใช้ภาษาที่สวยงามเพื่อให้สมดุลกับบรรยากาศของความมืดมนโศกเศร้าในองก์ที่ 1 เนื้อหาในองก์ที่ 4 จึงไม่ได้ช่วยเพิ่มเติมในส่วนโครงเรื่องเลยแต่สนับสนุนในด้านแก่นเรื่องและทำให้มนุษย์รู้สึกมีความหวังกับโลกใหม่มากยิ่งขึ้น

เฮสิออด หลักฐานที่เห็นได้ชัดเจนก็คือตอนที่กล่าวว่าโพรมีเทอุสเป็นผู้สอนศิลปวิทยาการต่างๆ อันเป็นที่มาแห่งอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าทั้งหมดให้กับมนุษย์ เฮสิคิลุสบรรยายว่า โพรมีเทอุสสอนให้มนุษย์รู้จักการโคจรของดวงดาว การขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ รวมทั้งการมีภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารกันดังนี้

Prometheus : ...Everything they did was hit-or-miss

until I taught them, finally, about

the star : the way they rise and, much more dif-

ficult to understand, just how they fall!

I then revealed to them their minds' unique

capacity for numbers found for them

the alphabet, the Muses' mother ; means

for culture and remembering everything!

(*Prometheus Bound* , pp. 80-81)

และในเรื่อง *Prometheus Unbound* เฮสิคิลุสก็กล่าวถึงประเด็นเดียวกันนี้ไว้ด้วย

Asia : ...He taught the implicated orbits woven

of the wide-wandering stars ; and how the sun

Changes his lair, and by what secret spell

The pale moon is transformed, when her broad eye

Gazes not on the interlunar sea :

.....

He gave man speech, and speech created thought,

Which is the measure of the universe...

(*Prometheus Unbound* , pp. 252-253)

นอกจากจะกล่าวถึงความช่วยเหลือที่โพรมิทีอุสให้กับมนุษย์แล้ว ในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องยังกล่าวถึงตำนานที่โพรมิทีอุสเคยช่วยเหลือซุสให้ขึ้นมามีอำนาจแทนโครนอส แต่ซุสกลับตอบแทนโพรมิทีอุสด้วยความทุกข์ทรมานไว้คล้ายคลึงกันดังนี้

Prometheus Bound

Prometheus : ...Zeus took that kind of help from me-and here you see what *he* thinks up to pay me back! There is a sickness tyrants always seem to catch : they cannot ever trust their friends...

(p. 73)

Prometheus Unbound

Prometheus : ... I gave all He has ; and in return he chains me here Years, ages, night and day...
 Such is the tyrant's recompense:'tis just: He who is evil can receive no good;"

(p. 227)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องกล่าวถึงซุสในลักษณะเดียวกัน นั่นคือการออกตัญญู ไม่สำนึกถึงบุญคุณของผู้ที่เคยช่วยเหลือตนเอง อีกทั้งเป็นผู้มีอำนาจแต่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เซลลีย์มีความเห็นเช่นเดียวกับเอสคิลุสว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้มีอำนาจอยู่ในมือมักจะหลงมัวเมาในอำนาจที่ตนมีจนกระทั่งลืมคิดถึงความถูกต้องชอบธรรม และลืมนึกไปว่าตนได้อำนาจนั้นมาอย่างไร บทละครทั้งสองเรื่องเสนอแนวคิดในประเด็นนี้คล้ายคลึงกันแต่มีความแตกต่างกันที่น้ำเสียง (tone) ที่ใช้ คือในเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส โพรมิทีอุสพูดด้วยอารมณ์โกรธแค้นและต้องการให้ซุสได้รับผลตอบแทนจากสิ่งที่เขาได้ทำลงไป ในขณะที่เรื่อง *Prometheus Unbound* ของเซลลีย์โพรมิทีอุสพูดเพียงเพื่อเล่าเหตุการณ์ให้ฟังและขอความเห็นใจ ไม่ได้ผูกใจเจ็บมากเหมือนในเรื่อง *Prometheus Bound* ซึ่งก็สอดคล้องกับบุคลิกที่เซลลีย์กำหนดให้ตัวละครโพรมิทีอุสเป็นตัวละครที่มีทั้งความเข้มแข็งและอ่อนโยน รวมทั้งมีลักษณะสำคัญคือพร้อมจะให้อภัยผู้อื่นเสมอ

เนื้อเรื่องในองก์ที่ 1 ของเรื่อง *Prometheus Unbound* ดำเนินไปเหมือนในบทละครของเอสคิลุสคือเริ่มเรื่องโดยบรรยายภาพที่โพรมิทีอุสถูกพันธนาการอยู่ที่ยอดเขาคอเคซัสและความทุกข์ทรมาน ความโดดเดี่ยวเดียวดายที่เขาได้รับ จากนั้นจึงมีตัวละครต่างๆ ผ่านเข้ามาพูดคุยเพื่อรื้อฟื้นถึงสิ่งที่โพรมิทีอุสเคยได้ช่วยเหลือซุสและมวลมนุษย์ รวมทั้งการทำนายล่วงหน้าถึงจุดจบของซุสและในตอนท้ายขององก์ที่ 1 ก็ยังคงเหมือนในเรื่อง *Prometheus Bound* คือซุสส่งเฮอร์เมสเทพผู้นำสารหรือที่เซลลีย์ใช้ชื่อในภาษาโรมันว่าเมอร์คิวรี (Mercury) มาพบ

โพรมีทีอุสและบังคับให้เขายอมเปิดเผยความลับว่าอำนาจของซุสจะหมดสิ้นลงเมื่อใด แต่ไม่
ว่าเมอร์คิวรีจะบังคับข่มขู่อย่างไร โพรมีทีอุสก็ไม่ยอมเปิดเผยความลับนั้นอีกทั้งยังพุดดูถูก
เมอร์คิวรีว่าเป็นเพียงทาสรับใช้ของซุส ในบทละครทั้ง 2 เรื่องได้กล่าวถึงตอนนี้ไว้เหมือนกัน
ดังนี้

Hermes : You got yourself into this bind by being -
once before! - as obstinate as now.

Prometheus : But can't you see that I would rather bear
my agony than be a slave ,* like you?

(*Prometheus Bound* , p. 97)

และในเรื่อง *Prometheus Unbound* ก็กล่าวคล้ายคลึงกันดังนี้

Mercury : Alas! I wonder at, yet pity thee.

Prometheus : Pity the self-despising slaves of Heaven,**
Not me, within whose mind sits peace serene.
As light in the sun, throned : how vain is talk!
Call up the fiend.

(*Prometheus Unbound* , p. 228)

อย่างไรก็ตาม ในตอนจบขององก์ที่ 1 เซลลีย์เริ่มจะแต่งเติมตำนานโพรมีทีอุสขึ้น
ตามจินตนาการของเขาเอง นั่นคือแทนที่จะให้ซุสใช้อำนาจบันดาลให้เกิดฟ้าผ่าลงมายังยอด
เขาคอเคซัสและส่งโพรมีทีอุสลงไปยังหุบเหวลึกใต้พื้นโลก เซลลีย์ก็เพียงแต่ให้เมอร์คิวรีจากไป
ด้วยความผิดหวังเพราะไม่อาจบังคับให้โพรมีทีอุสเปิดเผยความลับได้ และจบองก์ที่ 1 ของบท
ละครด้วยคำพูดของเหล่าดวงวิญญาณต่างๆ (chorus of Spirits) ตัวละครซึ่งเซลลีย์เรียกว่า
ดวงวิญญาณ (Spirits) เหล่านี้เป็นตัวแทนคุณสมบัติอันดีงามซึ่งเซลลีย์คิดว่ามนุษย์ควรจะมี
เช่น เสียสละเพื่อผู้อื่น มีจิตใจที่ละเอียดอ่อนและมีความรักให้เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นอกจากนี้

*. ** การเน้นคำเป็นส่วนที่ผู้วิจัยเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เห็นชัดเจน

นั่นในองก์ต่อมาของเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์ก็เขียนเพิ่มเติมขึ้นจากเศษเล็กเศษน้อยเท่าที่เหลืออยู่ของบทละคร 3 เรื่องติดต่อกันชุดโพรมีทีอุสซึ่งแต่งโดยเอสคิลุส แต่ถึงแม้ว่าเซลลีย์จะนำเค้าโครงเรื่องมาจากบทละครของเอสคิลุส เขาก็ไม่ได้ดำเนินเรื่องไปตามที่เอสคิลุสเขียนไว้ทุกอย่าง แต่ปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมประเด็นต่างๆมากมายด้วยกลวิธีการเขียนของเขาเอง เพื่อนำเสนอแก่นเรื่องที่สอดคล้องกับยุคสมัยและแนวความคิดของเขา บทละครของเซลลีย์จึงไม่ใช่เพียงแค่นำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่เท่านั้นเพราะทั้งชื่อเรื่องและแก่นเรื่องก็แตกต่างไปจากเรื่องเดิมที่เขาได้รับอิทธิพลมา และตัวผู้แต่งเองก็ได้เขียนถึงจุดประสงค์ของเขาไว้ชัดเจนในบทนำของบทละครร้อยกรองเรื่อง *Prometheus Unbound* ของเขาโดยเล่าถึงเรื่อง *Prometheus Unbound* ซึ่งเป็นเรื่องที่สองในบทละคร 3 เรื่องชุดโพรมีทีอุสของเอสคิลุส ในเรื่องนี้โพรมีทีอุสยอมเปิดเผยความลับว่าการแต่งงานระหว่างซุสและทีทิส (Thetis) จะทำให้ซุสต้องสูญเสียอำนาจที่เคยมี ดังนั้นซุสจึงยกเลิกการแต่งงานและให้ทีทิสไปแต่งงานกับเพอลุส (Peleus) แทน เมื่อเปิดเผยความลับแล้วโพรมีทีอุสจึงได้รับอิสระและกลับมาคืนดีกับซุสอีกครั้ง เซลลีย์กล่าวไว้ชัดเจนว่าถ้าเขาดำเนินเรื่องไปตามนี้ เขาก็จะไม่ได้ทำอะไรที่นอกเหนือไปจากการรื้อฟื้นบทละครของเอสคิลุสที่สูญหายไปมาเล่าใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไม่ต้องการเพราะเขารู้สึกว่าการจบเรื่องโดยให้สองฝ่ายซึ่งเป็นศัตรูกันมาก่อนกลับมาคืนดีกันง่าย ๆ นั้นดูไม่มีเหตุผลเท่าที่ควร เซลลีย์กล่าวถึงความรู้สึกของเขาไว้ในข้อความต่อไปนี้

... I have presumed to employ a similar licence. The *Prometheus Unbound* of Aeschylus supposed the reconciliation of Jupiter with his victim ... Had I framed my story on this model, I should have done no more than have attempted to restore the lost drama of Aeschylus ... But, in truth, I was averse from a catastrophe so feeble as that of reconciling the Champion with the Oppressor of mankind...

(*Prometheus Unbound* , p. 215)

จากข้อความที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า เซลลีย์ไม่ได้มีเจตนาจะแต่งเรื่องนี้ขึ้นเพื่อสร้างให้บทละครชุดไพรมีทีอุสของเอสคิลุสเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาใหม่ เรื่อง *Prometheus Bound* เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่ทำให้เซลลีย์หันมามองและพิจารณาไตร่ตรองในประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อของการใช้อำนาจในทางที่ผิด เมื่อเริ่มต้นจากความขัดแย้งนี้แล้วเซลลีย์ก็แต่งเรื่องเพิ่มเติมขึ้นเพื่อนำเสนอความคิดของเขาเองเกี่ยวกับหนทางที่จะเอาชนะอำนาจชั่วร้ายต่างๆรวมทั้งจุดหมายปลายทางในการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติ ด้วยกลวิธีการนำตำนานมาใช้ในลักษณะที่สองนี้ เนื้อเรื่องที่ถ่ายทอดมาจากบทละครโศกนาฏกรรมกรีกจึงเป็นเหมือนบทนำหรือเป็นการปูพื้นให้กับเรื่องที่นักเขียนจะแต่งเพิ่มเติมขึ้นไป ผู้อ่านที่ไม่เคยรู้จักตำนานไพรมีทีอุสมาก่อนสามารถอ่านเรื่องเข้าใจได้เพราะผู้เขียนได้เกริ่นนำถึงที่มาที่ไปของตัวละครต่างๆในเรื่องไว้ก่อนแล้ว ทำให้ผู้อ่านไม่ต้องเป็นกังวลกับการติดตามเนื้อเรื่องและสามารถใช้ความคิดไตร่ตรองในประเด็นที่ผู้แต่งเสนอผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

ส่วนที่เซลลีย์แต่งเพิ่มเติมขึ้นเองในบทละครร้อยกรองเรื่อง *Prometheus Unbound* ได้แก่ ความฝันของเอเชีย (Asia) และการเดินทางไปยังถ้ำของเดโมอร์กอน (Demogorgon) ในองก์ที่ 2 การเผชิญหน้ากันระหว่างซุสหรือจูปีเตอร์กับเดโมอร์กอน รวมทั้งตอนที่ไพรมีทีอุสและเอเชียได้อยู่ร่วมกันอีกครั้งภายหลังจากที่ไพรมีทีอุสได้รับอิสรภาพในองก์ที่ 3 สำหรับองก์ที่ 4 เป็นส่วนที่เซลลีย์แต่งเพิ่มเติมขึ้นเองทั้งหมด ไม่เคยปรากฏที่ใดมาก่อนไม่ว่าจะเป็นตำนานดั้งเดิมวรรณกรรมฉบับของเฮสิออด หรือแม้แต่บทละครของเอสคิลุส ในองก์ที่ 4 เซลลีย์บรรยายภาพที่โลกเก่าหรือโลกที่เต็มไปด้วยความชั่วร้ายต่างๆถูกแทนที่ด้วยสวรรค์และแผ่นดินใหม่ ทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่ความสวยงาม ภาพความเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆในธรรมชาติเช่นพระจันทร์ผืนดิน ผืนน้ำ แสงสว่าง อากาศ ต่างก็สอดคล้องกลมกลืนกัน เซลลีย์บรรยายให้ผู้อ่านเห็นภาพความงดงามของโลกใหม่โดยใช้โวหารภาพพจน์แบบบุคลาธิษฐานเพื่อให้อ่านรู้สึกว้าหวาดเหมือนมีชีวิตขึ้นมาจริงๆ ดังจะเห็นได้จากที่เซลลีย์บรรยายถึงรูปลักษณะของดวงจันทร์ดวงใหม่ซึ่งมีสีขาวนวลไว้วางกับกำลังบรรยายถึงความงามของหญิงสาวโดยชื่นชมความงามของอวัยวะส่วนต่างๆที่ละส่วนตั้งแต่แขนขา เส้นผม ดวงตา รวมทั้งเปรียบเทียบรัศมีสีขาวนวลของดวงจันทร์กับอารมณ์ที่ทำจากขนนกได้อย่างนุ่มนวลงดงามและเห็นภาพชัดเจน ดังนี้

lone : ...Its countenance, like the whiteness of bright snow,

Its plumes are as feathers of sunny frost,
 Its limbs gleam white, through the wind-flowing folds
 Of its white robe, woof of ethereal pearl.
 Its hair is white, the brightness of white light
 Scattered in strings ; yet its two eyes are heavens
 of liquid darkness, which the Deity
 Within seems pouring...

(*Prometheus Unbound* , p. 279)

กลวิธีการนำตำนานมาใช้โดยรับอิทธิพลจากบทละครกรีกโรมันแล้วนำมาแต่งเพิ่มเติมถือเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของการนำตำนานมาแต่งเป็นวรรณกรรม ทำให้มีการนำตำนานมาพิจารณาด้วยมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่คนทั่วไปมักจะคิดว่าเทวดานานต้องเป็นเรื่องการสู้รบ วิจารณ์อันกล้าหาญของเหล่าวีรบุรุษ หรือการต่อสู้ระหว่างธรรมะและอธรรม ส่วนที่นักเขียนแต่งเติมขึ้นเองอาจช่วยแสดงให้เห็นว่าเทวดานานก็มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นไปและจิตใจของคนในสังคมได้ โดยเฉพาะตำนานโพรมิเทอุสผู้มีความเอื้ออาทรต่อมนุษย์และพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ เมื่อนำตำนานนี้มาใช้ผู้แต่งจึงสามารถสอดแทรกให้เห็นสภาพจิตใจที่เสื่อมโทรมลงของมนุษย์ดังเช่นในเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์กล่าวถึงจิตใจของมนุษย์ว่ามีแต่ความเกลียดชังแค้นแค้นซึ่งดิ้นรนกันและพยายามเอาตัวรอดโดยไม่สนใจผู้อื่น เซลลีย์ไม่เพียงสะท้อนภาพความตกต่ำของสังคมมนุษย์เท่านั้นเขายังเสนอทางออกให้กับปัญหานี้โดยสอดแทรกคุณธรรมซึ่งเขาคิดว่ามนุษย์ควรมีไว้ตลอดทั้งเรื่อง เช่นความอดทน การใช้สติปัญญาและรู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น นอกจากนั้นเซลลีย์ยังแสดงความเชื่อมั่นว่ามนุษย์สามารถพัฒนาจิตใจของตนให้มีความรักให้กันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนได้ในอนาคต กลวิธีการแต่งวรรณกรรมเช่นนี้ผู้แต่งสามารถถ่ายทอดความคิดเห็นและความเป็นตัวของตัวเองได้มากกว่าการนำตำนานมาใช้โดยคงเนื้อเรื่องหลักไว้ตามเดิมทั้งหมด วรรณกรรมซึ่งแต่งด้วยวิธีนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงการเขียนเพื่อทดแทนวรรณกรรมกรีกโรมันที่สูญหายไป หากแต่เป็นการนำของเดิมมาใช้เป็นแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมด้วยมุมมองที่แตกต่างออกไป เช่นที่ เอ็ดมันด์ บลันเดน (Edmund Blunden) เขียนวิจารณ์เรื่อง *Prometheus Unbound* ไว้ว่าในตอนต้นเรื่องดูราวกับว่าเซลลีย์เลียนแบบนักเขียนกรีกโดยนำเรื่องของเอสคิลุสมาเขียนเป็นภาษาอังกฤษ แต่ในตอนต่อๆมาเซลลีย์จะแสดงความเป็นอิสระทางความคิดของเขาออกมามากขึ้นเรื่อยๆดังที่เขาเปลี่ยนแปลงตอนจบของบทละครจากที่โพรมิเทอุสพ่ายแพ้แก่อำนาจของ

ซุสไปสู่การได้รับชัยชนะในบทละครของเชลลีย์ โพรมีทีอุสได้รับชัยชนะเนื่องจากเขามีความอดทนและเชื่อมั่นในความถูกต้องของตน เอ็ดมันด์ บลันเดนกล่าวไว้ดังนี้

In the beginning he seems mostly the Greek scholar,
imitating Aeschylus in English. Presently he finds his freedom,
and that is appropriate to the transition from Prometheus
on the rock to the happiness won for life by his endurance...¹⁰

2.3. การนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่ (Myth-making)

การนำตำนานมาใช้ในลักษณะนี้ ผู้แต่งอาจเลือกเฉพาะลักษณะเด่นของตัวละครในตำนานหรือประเด็นที่ตนสนใจเป็นพิเศษมาถ่ายทอดลงในวรรณกรรม แต่ชื่อตัวละครตามตำนานเดิมมักไม่ปรากฏในวรรณกรรม ทั้งนี้เพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านคุ้นเคยกับตัวละครที่ตนสร้างขึ้นใหม่และมีความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครซึ่งเป็นตัวแทนของคนในยุคสมัยเดียวกับผู้อ่าน ไม่ใช่เทพเจ้าหรือวีรบุรุษในเทวดำเนินกรีกอีกต่อไป กลวิธีการนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่เกิดขึ้นควบคู่กับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในช่วงศตวรรษที่ 19 ผู้อ่านต้องการอ่านวรรณกรรมซึ่งถ่ายทอดจากสภาพความเป็นจริงในสังคมและต้องการรับรู้เรื่องราวของคนร่วมสมัยในแง่มุมต่างๆ ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน นักประพันธ์จึงนำเทวดำเนินกรีกโรมันมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับชีวิตของคนในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 มากยิ่งขึ้นเห็นได้จากที่โพรมีทีอุสกลายเป็นมนุษย์ปฤชชอนชื่อวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ (Victor Frankenstein) ในนวนิยายของแมรี เชลลีย์ การนำตัวละครในเทวดำเนินกรีกมาใช้โดยตั้งชื่อใหม่ทำให้วรรณกรรมกลายเป็นที่รู้จักแพร่หลายในยุคสมัยต่อมาอีกยาวนานจนกระทั่งเรียกได้ว่าเป็นตำนาน ตำนานที่นักเขียนสร้างขึ้นใหม่นี้บางเรื่องอาจเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมากกว่าตัวตำนานดั้งเดิมซึ่งนักเขียนได้รับอิทธิพลมาก็ได้ ดังจะเห็นได้จากนวนิยายเรื่อง

¹⁰ Edmund Blunden , editor , Shelley , Percy Bysshe ; *Selected poems* (London : Collins , 1973) , p. 214.

Frankenstein ; or , the Modern Prometheus ซึ่งผู้แต่งประสบความสำเร็จอย่างมาก เพราะนวนิยายเรื่องนี้ได้กลายเป็นตำนานของนวนิยายแนวสยองขวัญ (gothic novel) ตลอดมา จนกระทั่งในปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับเรื่องราวของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ กับปิศาจที่เขาสร้างขึ้นมากกว่าตำนานโพรมิทิวสอันเป็นที่มาของนวนิยายเรื่องนี้เสียอีก วรรณกรรมซึ่งแต่งด้วยกลวิธีการนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่มักมีความสมบูรณ์ และชัดเจนอยู่ในตัววรรณกรรม ทั้งในด้านการวางโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง การสร้างและ คลี่คลายปมขัดแย้ง รวมทั้งความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ต่างๆ ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจเรื่อง รวได้โดยไม่ต้องอาศัยพื้นความรู้จากเทวดานาน ด้วยเหตุนี้ตำนานดั้งเดิมจึงไม่เป็นที่รู้จักแพร่ หลายเท่าตำนานที่นักเขียนสร้างขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามเทวดานานกรีกก็ยังคงมีความสำคัญ ในฐานะแหล่งที่มาที่สำคัญแห่งหนึ่งของการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม ผู้อ่านที่รู้เรื่องราวเกี่ยว กับเทวดานานจะสามารถอ่านและเข้าใจวรรณกรรมได้ลึกซึ้งและมีมุมมองที่หลากหลายมาก ยิ่งขึ้น ผู้แต่งที่ยังคงเห็นความสำคัญของเทวดานานอาจใส่ชื่อตัวละครในเทวดานานไว้ในชื่อ เรื่องรองของนวนิยายโดยไม่ปรากฏชื่อนั้นๆอยู่ในเนื้อเรื่องอีกเลย สาเหตุที่ผู้แต่งอ้างถึงชื่อตัว ละครในตำนานไว้ก็เพื่อบอกเป็นนัยให้ผู้อ่านทราบว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นมีที่มาจากเทวดานาน และให้ผู้อ่านย้อนนึกถึงตำนานไปพร้อมๆกับการอ่านวรรณกรรมสมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง *Mourning Becomes Electra* ของยูจีน โอนีล ในเรื่องนี้ผู้แต่งเปลี่ยนชื่อตัวละครใหม่ ทั้งหมด อิเล็กตราในตำนานก็คือลาเวเนีย (Lavinia) ในบทละครของโอนีล แต่ผู้แต่งคงชื่อ อิเล็กตราไว้ในชื่อเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีที่มาจากตำนานอิเล็กตราของ กรีก

แมรี เชลลีย์เขียนนวนิยายเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* โดยรับอิทธิพลจากตำนานโพรมิทิวสสองสำนวนได้แก่

- 1) จากเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสซึ่งถ่ายทอดมาจากเทวดานานกรีก กล่าวถึงวีรกรรมการขโมยไฟจากสวรรค์มาให้มนุษย์ ความเมตตาที่โพรมิทิวสมีต่อเผ่าพันธุ์ มนุษย์ และเสนอกาฬลักษณะของโพรมิทิวสในฐานะผู้มีพระคุณและเป็นผู้ช่วยเหลือมนุษย์
- 2) จากตำนานโพรมิทิวสที่แต่งขยายออกไปโดยกวีชาวโรมันชื่อโอวิด (Pubius Ovidius Naso) ในเรื่อง *Metamorphoses* กล่าวถึงตำนานโพรมิทิวสในด้านที่เป็นผู้สร้าง มนุษย์ เขานำดินมาปั้นเป็นหุ่นแล้วทำให้หุ่นนั้นเกิดมีชีวิต (Plasticator , a figure who

creates and manipulates man into life)¹¹ นอกจากนั้นยังเป็นผู้กำหนดให้มนุษย์มีรูปร่างตั้งตรงเหมือนเหล่าเทพเจ้า

แมรี เชลลีย์นำตำนานจากรรณกรรมทั้งสองเรื่องคือ *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส และ *Metamorphoses* ของโอวิดมาผสมผสานเข้าด้วยกันโดยเลือกเฉพาะลักษณะเด่นของไฟรมีทีอุสมาถ่ายทอดเป็นตัวละครเอกคือวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ จากเรื่องจะเห็นได้ว่าเขาปรารถนาจะทำประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติและต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกับที่ไฟรมีทีอุสได้ทำไว้ แฟรงเกนสไตน์ต้องการช่วยให้มนุษย์ไม่ต้องหวาดกลัวกับโรคภัยต่างๆ หรือแม้แต่ความตายอีกต่อไป ถ้ามนุษย์สามารถเอาชนะความตายได้ มนุษย์ก็จะเป็นอมตะไม่แตกต่างไปจากเทพเจ้าทั้งหลายและจะมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่เพราะไม่ต้องพบกับความสูญเสียอีกต่อไป ดังที่แฟรงเกนสไตน์กล่าวถึงความใฝ่ฝันของเขาไว้ดังนี้

...Wealth was an inferior object, but what
glory would attend the discovery if I could banish
disease from the human frame and render man
invulnerable to any but a violent death!

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 299)

แฟรงเกนสไตน์ต้องการนำ “แสงสว่าง” (light) มาสู่มนุษย์ แสงสว่างนี้สามารถเทียบได้กับไฟที่ไฟรมีทีอุสขโมยมาจากสวรรค์ เพราะสำหรับเขาแล้วโลกนี้เป็นโลกที่มีแต่ความมืดมิด (dark world) ตามความคิดของแฟรงเกนสไตน์การมีชีวิตอยู่คือความสว่างไสว ส่วนความตายคือความมืด ดังนั้นถ้าเขาสามารถเอาชนะความตายได้ก็เท่ากับว่าเขาสามารถนำแสงสว่างมาสู่มนุษย์ได้ และเขาก็จะกลายเป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อมนุษยชาติเพราะได้ให้ชีวิตใหม่กับมนุษย์ วิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์คิดฝันไปไกลถึงขนาดที่ว่าถ้าเขาทำสำเร็จเขาจะได้รับ

¹¹ Maurice Hindle , editor , *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* (London : Penguin Books , 1992) , p. xxiv.

การยกย่องว่าเป็นผู้สร้างมนุษย์พันธุ์ใหม่ (new species) ขึ้น และความปรารถนาอันแรงกล้านี้เองที่เป็นต้นเหตุให้เขาเริ่มศึกษาและคิดค้นวิธีการที่จะสามารถชุบชีวิตขึ้นมาจากความตายให้ได้โดยไม่ได้ตระหนักเลยว่าสิ่งที่เขาคิดฝันไว้ว่าจะไม่เป็นไปตามนั้น และอาจก่อให้เกิดผลร้ายในภายหลัง แฟรงเกนสไตน์หยุดถึงความตั้งใจของเขา ดังนี้

No one can conceive the variety of feelings
which bore me onwards, like a hurricane, in the
first enthusiasm of success. Life and death appeared
to me ideal bounds, which I should first break through,
and pour a torrent of light into our dark world.

(*Frankenstein , or ; the Modern Prometheus* , p. 314)

นอกจากจะมีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์และต้องการให้มนุษย์รอดพ้นจากความตายแล้ว เขายังนึกถึงและมีเจตนาดีที่จะทำเพื่อเพื่อนมนุษย์อยู่ตลอดเวลา แม้ว่าหลังจากที่เขาได้สร้างสิ่งประดิษฐ์ของเขาขึ้นมาแล้วมันกลับไม่เป็นไปอย่างที่เขาคิด สิ่งประดิษฐ์ในจินตนาการกลับกลายเป็นปิศาจในความเป็นจริง ตอนแรกเขาหลบหนีไปด้วยความหวาดกลัวแต่ต่อมาเขาก็รู้สึกผิดและเป็นห่วงคนอื่น ๆ ว่าจะตกเป็นเหยื่อของปิศาจตนนั้น และเมื่อปิศาจแฟรงเกนสไตน์มาบังคับให้เขาสร้างปิศาจเพศหญิงขึ้นมาอีกตนหนึ่งเพื่อให้เป็นเพื่อนกันโดยมีข้อแลกเปลี่ยนว่าถ้าวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ยอมทำตามคำขอของเขา เขาก็จะไปอยู่ในที่ห่างไกลและไม่มายุ่งเกี่ยวหรือทำร้ายใครๆ อีกเลย ตอนแรกวิคเตอร์ก็ยอมทำตามคำสั่งของปิศาจด้วยความกลัวและสัญชาตญาณการเอาตัวรอด แต่เมื่อคิดไตร่ตรองแล้ว เขาก็ตัดสินใจทำลายปิศาจตนใหม่ที่เขาลงมือสร้างไปบ้างแล้วแต่ยังไม่เสร็จ เพราะเขาคิดถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ ในครั้งนี้วิคเตอร์ไม่ประมาทเหมือนในคราวแรก เขาคิดถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้น หากปิศาจที่สร้างขึ้นมาอีกตนหนึ่งดุร้ายเหมือนหรือดุร้ายกว่าปิศาจตนแรกและถ้ามีลูกมีหลานก็จะนำความหายนะมาสู่มนุษย์มากยิ่งขึ้น เขานึกถึงเผ่าพันธุ์มนุษย์มากกว่าตัวเอง เขาจึงตัดสินใจไม่ทำตามคำสั่งของปิศาจ แม้ว่าตัวเขาเองจะต้องถูกตามรบกวนให้หวาดกลัวอยู่ตลอดเวลาและคนที่เขารักทั้งน้อง เพื่อนและภรรยาจะถูกปิศาจฆ่าตายไปคนแล้วคนเล่าก็ตาม แฟรงเกนสไตน์เลือกที่จะทนทุกข์ทรมานเพียงลำพังดีกว่าที่จะให้มนุษยชาติทั้งมวลต้องถูกคุกคามโดยเผ่าพันธุ์ของปิศาจ ผู้อ่านนวนิยายเรื่องนี้บางคนอาจมองว่าเป็นการสมควรหรือสาสมแล้วที่วิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์จะต้องรับผลกระทบจากสิ่งที่เขาทำขึ้นโดยประมาทหรือ

จากความผิดพลาดของเขา แต่ถ้ามองในอีกแง่มุมหนึ่ง พิจารณาจากเจตนาดีที่เขาตั้งใจจะทำ เพื่อเพื่อนมนุษย์ การเสียสละความสุขของตนในนวนิยายเรื่องนี้ก็ไม่แตกต่างไปจากความเสียสละของโพรมิทิวสในตำนานเลย เพราะทั้งคู่ต่างก็มีความหวังดีและต้องการช่วยเหลือมนุษย์เหมือนกัน เจตนาดีที่จะปกป้องมนุษย์ของวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์นั้นเห็นได้จากคำพูดของเขา ก่อนที่เขาจะตัดสินใจทำลายปิศาจอีกตนหนึ่งที่เขาลงมือสร้างบ้างแล้วแต่ยังไม่เสร็จดังนี้

...one of the first results of those sympathies
for which the daemon thirsted would be children, and
a race of evils would be propagated upon the earth
who might make the very existence of the species of
man a condition precarious and full of terror. Had I
right, for my own benefit, to inflict this curse upon
everlasting generation?...

(*Frankenstein , or ; the Modern Prometheus* , pp. 435-436)

นอกจากจะรับอิทธิพลจากเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสแล้ว วรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อแมรี เชลลีย์ในการสร้างตัวละครแฟรงเกนสไตน์ก็คือเรื่อง *Metamorphoses* ของโอวิด (Ovid) วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นหนังสือรวบรวมบทกวีที่เกี่ยวข้องกับตำนานเทพเจ้าของกรีกและโรมัน โอวิดรวบรวมตำนานต่างๆถึงกว่า 200 ตำนานมาแต่งเป็นวรรณกรรมเรื่องเดียวได้อย่างมีเอกภาพ บทกวีเริ่มตั้งแต่การสร้างโลก การจัดระเบียบให้จักรวาลและการแบ่งยุคสมัยของโลกออกเป็น 4 ยุคคือ ยุคทอง ยุคเงิน ยุคสัมฤทธิ์ และยุคเหล็ก จนกระทั่งเกิดน้ำท่วมโลกและการสร้างโลกใหม่ตามพระคัมภีร์เก่า ตำนานโพรมิทิวสก็เป็นตำนานหนึ่งซึ่งโอวิดได้นำมารวบรวมไว้ในเรื่อง *Metamorphoses* โพรมิทิวสในเรื่องนี้นอกจากจะช่วยมนุษย์ให้รอดพ้นจากการถูกทำลายของซุสแล้ว ผู้แต่งยังขยายตำนานออกไปว่าหลังจากที่เกิดน้ำท่วมโลกและเหลือมนุษย์อยู่เพียงคู่เดียวคือ ดิวเคเลียน (Deucalion) และไพร์ราห์ (Pyrrha) แล้วโพรมิทิวสได้สร้างมนุษย์ขึ้นอีกครั้งโดยปั้นขึ้นมาจากดิน มนุษย์ในปัจจุบันจึงถือว่ามีเชื้อสายมาจากโพรมิทิวสทั้งสิ้น ตามตำนานนี้โอวิดเน้นถึงบทบาทของโพรมิทิวสในฐานะผู้สร้างมนุษย์มากกว่าที่จะเป็นผู้ช่วยปกป้องเผ่าพันธุ์มนุษย์เหมือนในบทละครของเอสคิลุส โอวิดกล่าวถึงการสร้างมนุษย์ของโพรมิทิวสไว้ดังต่อไปนี้

...Whether with particles of heavenly fire,
 The God of Nature did his soul inspire ;
 On earth, but new divided from the sky,
 And, pliant, still retain'd th' ethereal energy :
 Which wise Prometheus temper'd into paste,
 And, mix't with living streams, the godlike image caste...
 From such rude principles our form began ;
 And earth was metamorphosed into man.¹²

อิทธิพลจากเรื่อง *Metamorphoses* ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนในนวนิยายเรื่อง *Frankenstein, or ; the Modern Prometheus*. ได้แก่การที่ตัวละครเอกคือแฟรงเกนสไตน์ ต้องการจะเป็น “creator of new species”¹³ เช่นเดียวกับที่โพรมีธีอุสเป็น “creator of mankind”¹⁴ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่โพรมีธีอุสสร้างมนุษย์ขึ้นมาโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน แฟรงเกนสไตน์ต้องการให้มนุษย์พันธุ์ใหม่ซึ่งมีชีวิตขึ้นมาจากซากศพเหล่านี้ตระหนักถึงบุญคุณ รวมทั้งยกย่องและกตัญญูต่อเขาในฐานะผู้ที่สร้างพวกเขาขึ้นมา แฟรงเกนสไตน์พูดถึงความปรารถนาของเขา ดังนี้

...A new species would bless me as its creator and
 source ; many happy and excellent natures would
 owe their being to me. No father could claim the
 gratitude of his child so completely as I should

¹² Ovid , *Metamorphoses* , trans . Dryden , quote in Maurice Hindle , editor , *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. xxiv .

¹³ Maurice Hindle , editor , *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 314.

¹⁴ Ibid. , p. xxiv.

deserve theirs...

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 314)

ในด้านกระบวนการทำให้ซากศพฟื้นคืนชีพขึ้นมา นั้น แมรี เซลลีย์ก็ยังคงรับอิทธิพลมาจากงานของโอดิน ในเรื่อง *Matamorphoses* โอดินบอกว่าไฟรมีทีอุสปั้นมนุษย์ขึ้นมาจากดินและทำให้ดินนั้นมีชีวิตโดยใช้พลังจากส่วนหนึ่งของไฟในสวรรค์ (Particles of heavenly fire) และในนวนิยายของแมรี เซลลีย์ กระบวนการให้ชีวิตแก่ซากศพก็ใช้พลังจากไฟเช่นกัน แต่แทนที่จะเป็นไฟจากสวรรค์ แมรี เซลลีย์เปลี่ยนเป็นการกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้า (galvanizing) เพื่อให้สมจริงและเข้ากับความสำเร็จก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในยุคสมัยนั้น

ความคล้ายคลึงกันอีกประการหนึ่งของไฟรมีทีอุสและวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ก็คือ ทั้งคู่ต่างปรารถนาจะทำประโยชน์ให้กับมนุษยชาติ ไฟรมีทีอุสช่วยเอาไฟมาให้เพื่อให้มนุษย์เจริญก้าวหน้า มีความคิด มีอารยธรรมและรอดพ้นจากการถูกขุสทำลาย ส่วนแฟรงเกนสไตน์ก็พยายามช่วยเหลือมนุษย์ ทำให้มนุษย์ไม่ต้องหวาดกลัวกับโรคภัยไข้เจ็บใดๆ แม้แต่ความตายอีกต่อไป แต่ผลที่ทั้งคู่ได้รับจากความปรารถนาดีนั้นกลับกลายเป็นการถูกลงโทษให้ต้องทนทุกข์ทรมานและอยู่อย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย ไฟรมีทีอุสถูกขุสลงโทษให้ต้องพ้นจากการอยู่ที่ยอดเขาคอเคซัส ดินแดนที่ไม่มีมนุษย์คนใดสามารถเดินทางไปถึงและรับรู้ความทุกข์ทรมานที่ผู้มีพระคุณต่อตนต้องประสบอยู่ ส่วนแฟรงเกนสไตน์ก็ได้รับบทลงโทษเช่นกัน แม้เขาจะไม่ถูกพ้นจากการเหมือนไฟรมีทีอุส แต่ความรู้สึกของเขาไม่แตกต่างจากการถูกพ้นจากการเพราะปิศาจที่เขาสร้างขึ้นคอยตามรบกวนเขาอยู่ตลอดเวลา แทนที่เขาจะได้เป็นผู้สร้างมนุษย์สายพันธุ์ใหม่ซึ่งทุกคนยกย่องนับถือและสำนึกบุญคุณ เขากลับต้องมีชีวิตอยู่กับความหวาดกลัวและถูกทำร้ายโดยสิ่งที่เขาสร้างขึ้นมาเอง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าตัวละครทั้งสองตัวจะได้รับโทษโดยต้องพ้นจากการเหมือนกัน แต่สภาพที่ถูกพ้นจากการแตกต่างกัน ในขณะที่ไฟรมีทีอุสตามตำนานถูกพ้นจากการทางร่างกาย แต่จิตใจของเขาเป็นอิสระ เข้มแข็ง ไม่หวาดกลัวต่อโทษทัณฑ์ที่ได้รับเพราะเขามั่นใจว่าได้ทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว แฟรงเกนสไตน์ หรือ “Modern Prometheus” ในนวนิยายกลับมีลักษณะตรงกันข้ามคือร่างกายเป็นอิสระไม่ได้ถูกกักขัง แต่จิตใจถูกพ้นจากการ ปิศาจคอยรบกวนจิตใจของเขาอยู่ตลอดเวลา แฟรงเกนสไตน์รู้สึกเหมือนตกนรกทั้งเป็น ไม่ว่าจะไปไหนหรือทำอะไรเขาก็จะนึกถึงแต่ปิศาจตนนั้น แม้ในเวลาหลับก็ยังฝันร้ายว่าปิศาจตามมาบีบคอเขาโดยเขาไม่อาจหลุดพ้นจากเงื้อมมือของมันได้เลย นอกจากนั้นในด้านระยะเวลาที่จะต้องถูก

ลงโทษ โพรมีทีอุสรู้อยู่ตลอดเวลาว่าวันใดที่ซุสหมดสิ้นอำนาจลง เฮอริคิวลิสจะมาช่วยปลดปล่อยให้เขาเป็นอิสระ การถูกลงโทษของโพรมีทีอุสแม้จะนานหลายพันปีแต่ก็มีวันจบสิ้น ในขณะที่แฟรงเกนสไตน์ไม่รู้เลยว่าความทุกข์ทรมานของเขาจะจบลงเมื่อใด และไม่มีใครช่วยเขาได้เลย ดังที่เขาบอกถึงความรู้สึกของเขาว่า “I bore a heli within me which nothing could extinguish.” นรกที่อยู่ในใจเขานี้เกิดจากความกังวลและหวาดกลัวว่าปีศาจจะไปทำร้ายคนอื่นและตัวเขาจะถูกประณามว่าเป็นผู้ก่อความหายนะให้แก่มนุษยชาติแทนที่จะเป็น ผู้ช่วยเหลือให้พ้นจากความตาย เขาบรรยายถึงการถูกพันธนาการทางใจว่าเป็นเหมือนโรคร้ายที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ดังนี้

But I was in reality very ill, and surely
nothing but the unbounded and unremitting
attentions of my friend could have restored me
to life. The form of the monster on whom I
had bestowed existence was forever before my
eyes, and I raved incessantly concerning him...

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 323)

การนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่ในรูปแบบของนวนิยายเป็นกลวิธีที่นักเขียนสมัยใหม่นิยมใช้กันมาก แต่อาจปรากฏอิทธิพลของเทวดำนานอยู่ในนวนิยายมากน้อยแตกต่างกันไปตามแต่จุดประสงค์ของผู้แต่ง บ้างก็ยังคงชื่อเดิมของตัวละครในตำนานไว้ให้ผู้อ่านพอทราบที่มาได้ บ้างก็เปลี่ยนชื่อแต่บอกเป็นนัยไว้ในชื่อเรื่องรองเหมือนแมรี เซลลีย์ และบ้างก็นำตำนานมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการแต่งโดยไม่ปรากฏอิทธิพลของเทวดำนานอยู่ในชื่อเรื่องหรือโครงเรื่องเลย อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะปรากฏอิทธิพลจากเทวดำนานให้เห็นอยู่ในนวนิยายหรือไม่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเทวดำนานเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญแห่งหนึ่งซึ่งนักเขียนนำมาใช้เพื่อสร้างตำนานขึ้นใหม่ นวนิยายเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* เป็นวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำตำนานมาใช้ในรูปแบบของนวนิยายมีส่วนช่วยให้นักเขียนสร้างตำนานใหม่ได้สะดวกยิ่งขึ้น กลวิธีการแต่งนวนิยายเปิดโอกาสให้แมรี เซลลีย์นำตำนานโพรมีทีอุสของกรีกมาปรับเปลี่ยนให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านแก่นเรื่อง โครงเรื่องและการกำหนดลักษณะอุปนิสัยของตัวละคร ทั้งนี้เพราะนวนิยายต้องการองค์ประกอบและความต่อเนื่องเชื่อมโยงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องมากกว่าการ

แต่งบทละคร แมรี เซลลีย์เลือกที่จะนำเพียงตัวละครเอกจากตำนานมาใช้แล้วสร้างโครงเรื่องขึ้นใหม่ทั้งหมด ผู้อ่านที่ไม่เคยรู้จักตำนานโพรมิทิวสมาก่อนหรือมองข้ามความสำคัญของชื่อเรื่องรองไปอาจไม่ตระหนักเลยว่าตนกำลังอ่านนวนิยายซึ่งมีที่มาจากเวทตำนาน และเพื่อให้นวนิยายมีความสมจริงรวมทั้งสอดคล้องกับสภาพสังคมในสมัยต้นศตวรรษที่ 19 ผู้แต่งจึงกำหนดลักษณะอุปนิสัยของตัวละครเอกให้แตกต่างไปจากโพรมิทิวสในตำนานเดิม ผู้อ่านซึ่งรู้เรื่องเวทตำนานจะทราบถึงเจตนาที่ผู้แต่งต้องการสร้างตำนานขึ้นใหม่ได้ตั้งแต่แรกทีอ่านชื่อเรื่องรองของนวนิยาย แมรี เซลลีย์ไม่ต้องการสร้างโพรมิทิวสในนวนิยายของเธอให้มีลักษณะตรงตามที่กล่าวถึงไว้ในตำนานเดิมทุกอย่าง เห็นได้จากที่เธอเรียกตัวละครเอกของนวนิยายว่า “modern Prometheus” คำว่า “modern” มีความสำคัญมากเพราะช่วยสื่อให้ผู้อ่านทราบว่าโพรมิทิวสในนวนิยายของแมรี เซลลีย์เป็นบุคคล “ร่วมสมัย” กับเรา เป็นมนุษย์ปุถุชนที่เราพบเห็นอยู่ในสังคม ความสามารถในการชุบชีวิตของเขาเกิดจากการเรียนรู้ ค้นคว้าหาวิธีด้วยตนเอง ไม่ได้มาจากพลังอำนาจเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด ผู้อ่านจะมีความรู้สึกว่าตัวละครตัวนี้จับต้องได้ เข้าใจได้ ไม่ได้เป็นเทพในเวทตำนานซึ่งดูราวกับว่าจะมีอยู่แต่ในจินตนาการเท่านั้น

อุปนิสัยที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนนระหว่างโพรมิทิวสในตำนาน และโพรมิทิวสตามแบบของแมรี เซลลีย์คือความเด็ดเดี่ยว กล้าหาญ โพรมิทิวสของกรีกมีลักษณะเป็นวีรบุรุษ เข้มแข็ง กล้าหาญ ไม่หวาดหวั่นต่ออำนาจใดๆ แม้แต่ซุสผู้เป็นใหญ่เหนือเทพทั้งปวง แต่ “modern Prometheus” ของแมรี เซลลีย์เป็นตัวละครที่มีหลายด้าน (round character) เป็นปุถุชนธรรมดาซึ่งมีความหวาดกลัว อ่อนแอเป็นบางเวลา และบางครั้งเมื่อกลัวจนถึงที่สุดแล้วก็จะเปลี่ยนเป็นความกล้า พฤติกรรมที่แสดงออกมักแปรเปลี่ยนไปตามสภาพจิตใจ ความหวาดกลัวและอ่อนแอของโพรมิทิวสในสมัยใหม่เกิดขึ้นจากความผิดหวัง ทั้งก่อนหน้าและตลอดเวลาที่เขาลงมือสร้างสิ่งประดิษฐ์ของเขา แฟรงเกนสไตน์มีความหวังอย่างเต็มเปี่ยมว่างานของเขาจะต้องประสบผลสำเร็จและเขาจะเป็นผู้ทำประโยชน์อย่างใหญ่หลวงให้กับมนุษยชาติ แต่แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกลับตรงกันข้ามกับที่เขาคิดฝันไว้ทุกอย่าง ความผิดหวังอย่างรุนแรงทำให้เกิดความหวาดกลัวขึ้นมาแทน

...now that I had finished, the beauty of the dream vanished,
and breathless horror and disgust filled my heart.

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 318)

หลังจากนั้นเขาจึงพยายามหนีและหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากับปีศาจแต่ต่อมาเมื่อเขาเห็นว่าผู้ที่บริสุทธิ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างปีศาจตนนี้ต้องตกเป็นเหยื่อของมันมากขึ้นทุกที เขาจึงสำนึกผิดและตัดสินใจรับผิดชอบการกระทำที่ผิดพลาดของเขาโดยเดินทางไปพบกับปีศาจเพียงลำพัง เมื่อเผชิญหน้ากัน แฟรงเกนสไตน์ก็ถูกความหวาดกลัวครอบงำอีกครั้ง กอปรกับสัญชาตญาณการเอาตัวรอดของมนุษย์ทำให้เขาเกือบจะให้ชีวิตกับปีศาจตัวที่สองขึ้นมาอีก แต่หลังจากได้ใช้เวลาใคร่ครวญถึงผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นและความหายนะที่มนุษย์จะได้รับจากเผ่าพันธุ์ของปีศาจ เขาก็เกิดความกล้าและทำลายปีศาจตัวที่สองนั้น แต่แล้วความอ่อนแอก็กลับมาสู่จิตใจของเขาอีกครั้งและยิ่งหวาดกลัวมากขึ้นเมื่อปีศาจทำตามที่ได้ขู่ไว้จริงๆ นั่นคือฆ่าเพื่อนที่เขารักมากที่สุดรวมทั้งฆ่าเจ้าสาวของเขาในคืนวันแต่งงาน เมื่อแฟรงเกนสไตน์หวาดกลัวจนถึงที่สุดและไม่เหลืออะไรให้สูญเสียอีกแล้วหลบหนีจากชีวิตของเขา ความกลัวจึงเปลี่ยนเป็นความกล้าในที่สุด ในวาระสุดท้ายของเขา แฟรงเกนสไตน์กลับมีจิตใจที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว เขารับผิดชอบกับการกระทำของตน ดังนั้นเขาจึงไม่เสียใจในสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว วิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ทราบดีถึงสาเหตุที่เพื่อน ภรรยา รวมทั้งตัวเขาเองต้องตายว่าเกิดจากการตัดสินใจทำลายปีศาจตนที่สองซึ่งเกือบจะเสร็จสมบูรณ์อยู่แล้ว ทำให้ปีศาจโกรธแค้นมาก แต่เขามั่นใจว่าได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว แม้จะต้องตายเขาก็ไม่เสียดายชีวิตเพราะได้ทำหน้าที่ต่อเพื่อนมนุษย์เป็นครั้งสุดท้ายหน้าที่ที่หวังคือการปกป้องมนุษยชาติให้รอดพ้นจากความหายนะซึ่งเกิดจากเผ่าพันธุ์ของปีศาจ วิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ยืนยันถึงความมั่นใจในสิ่งที่เขาทำดังนี้

...My duties towards the beings of my own species had greater claims to my attention because they included a greater proportion of happiness or misery. Urged by this view, I refused, and I did right in refusing, to create a companion for the first creature...

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 490)

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ แสดงให้เห็นว่าตัวละคร “modern Prometheus” ของแมรี เชลลีย์เป็นตัวละครที่มีพัฒนาการ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตัดสินใจไม่แน่นอน การกระทำทุกอย่างของโพรมีเทอุสในศตวรรษที่ 19 นี้มีเหตุผล มีแรง

จูงใจให้เขาตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากชะตากรรมของโพรมีเทอุสในสมัยกรีก ที่ถูกกำหนดโดยเทพเจ้าผู้มีอำนาจมากกว่า ไม่มีโอกาสตัดสินใจหรือกำหนดชะตากรรมของตนเอง นอกจากนั้นโพรมีเทอุสสมัยใหม่ในนวนิยายของแมรี เซลลีย์ยังเป็นตัวละครที่มีลักษณะสมจริง เขาไม่ได้เป็นวีรบุรุษในอุดมคติเหมือนตัวละครโศกนาฏกรรมในบทละครกรีก หากแต่เป็นมนุษย์ปุถุชนที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัว ข้อดีของวิคเตอร์คือความมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง เมื่อคิดจะทำสิ่งใดก็ตั้งใจแน่วแน่จนประสบผลสำเร็จ ส่วนข้อเสียของเขาคือการมีความทะเยอทะยานมากเกินไป วิคเตอร์ต้องการช่วยให้มนุษย์ไม่ต้องหวาดกลัวความตายอีกต่อไป แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็คาดหวังว่าจะได้รับการยกย่องชื่นชมในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อมนุษยชาติด้วย ความทะเยอทะยานของวิคเตอร์มีส่วนทำให้เขาประสบความหายนะในตอนจบและเป็นอุทาหรณ์ไม่ให้ผู้อ่านคิดทำอะไรเกินความสามารถที่ตนจะควบคุมได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิคเตอร์จะเป็นตัวละครที่มีความทะเยอทะยาน มีกิเลสและความต้องการเหมือนมนุษย์ทั่วไป เขาก็ยังคงเป็นตัวแทนของโพรมีเทอุสสมัยใหม่ผู้เสียสละ อดทนและมีความปรารถนาดีต่อมนุษย์ แต่ตนเองกลับได้รับผลตอบแทนเป็นความทุกข์ทรมานและโดดเดี่ยวเดียวดายอยู่นั่นเอง

การสร้างตำนานใหม่ในรูปแบบของนวนิยาย นอกจากจะเปิดโอกาสให้แมรี เซลลีย์ เปลี่ยนแปลงลักษณะอุปนิสัยของตัวละครแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการสร้างปมขัดแย้ง (conflict) อีกด้วย ปมขัดแย้งในบทละครของกรีกมักมีเพียงเรื่องเดียวคือความขัดแย้งระหว่างความดีกับความเลว หรือระหว่างความผิดกับความถูกต้อง ปมขัดแย้งในตำนานโพรมีเทอุสของกรีกเกิดจากความพิโรธของซุสอันเป็นเหตุให้โพรมีเทอุสต้องพบกับความทุกข์ทรมานต่าง ๆ นานา แต่ในนวนิยายของแมรี เซลลีย์ ปมขัดแย้งหลักเกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละครเอก ความทุกข์ทรมานที่แฟรงเกนสไตน์ได้รับเป็นความทุกข์ทรมานทางใจซึ่งเกิดจากความผิดหวังและความรู้สึกสำนึกผิดที่คนบริสุทธิ์ต้องมาตกเป็นเหยื่อของสิ่งที่เขาสร้างขึ้นแต่ไม่อาจควบคุมมันได้ หลายครั้งที่แฟรงเกนสไตน์เกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ เช่น เขาควรจะไปเผชิญหน้ากับปีศาจ หรือจะหลีกเลี่ยงต่อไป เขาควรจะสร้างปีศาจขึ้นมาอีกตนหนึ่งหรือไม่และที่สำคัญที่สุดคือเขาต้องตัดสินใจเลือกระหว่างความอยู่รอดของตัวเองกับความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์มนุษย์ แต่ในที่สุดพื้นฐานในจิตใจที่ต้องการจะเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับมนุษยชาติก็กระตุ้นให้เขาตัดสินใจทำเพื่อส่วนรวมแม้ว่าจะต้องแลกด้วยชีวิตของเขาเองและคนที่เขารักก็ตาม

แมรี เซลลีย์ นำตำนานโพรมีเทอุสมาสร้างเป็นตำนานใหม่โดยเปลี่ยนชื่อตัวละครเอกเป็นวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ รวมทั้งสร้างโครงเรื่องขึ้นใหม่ แต่ก็ยังปรากฏอิทธิพลจากตำนาน

อันเป็นที่มาของนวนิยายให้เห็นอยู่ โดยนอกจากจะบอกเป็นนัยผ่านชื่อเรื่องรองของนวนิยายแล้ว แมรี เชลลีย์ยังใช้ภาพของไฟ แสงสว่างและการเกิดฟ้าผ่าสอดแทรกอยู่ตลอดทั้งเรื่อง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกย้อนไปถึงโพรมีทีอุสและซุสในตำนาน เช่นในตอนต้นเรื่องเมื่อแฟรงเกนสไตน์เริ่มเกิดความคิดที่จะช่วยให้ชีวิตมนุษย์เป็นอมตะไม่ต้องหวาดกลัวกับโรคภัยต่างๆ แม้แต่ความตาย ในคืนนั้นเขาก็ได้เห็นปรากฏการณ์ธรรมชาติคือการเกิดฟ้าผ่าอย่างรุนแรงลงมายังต้นโอ๊กใกล้บ้านเขา การเกิดฟ้าผ่าครั้งนี้เป็นเหมือนลางบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าแฟรงเกนสไตน์จะต้องได้รับการลงโทษจากสิ่งที่เขาคิดจะทำ อีกทั้งทำให้นึกถึงตอนจบของเรื่อง *Prometheus Bound* ที่ซุสบันดาลให้เกิดฟ้าผ่าลงมายังก้อนหินที่โพรมีทีอุสถูกพันธนาการอยู่เพื่อส่งโพรมีทีอุสลงไปยังห้วงอเวจี แฟรงเกนสไตน์บรรยายถึงความรุนแรงของการเกิดฟ้าผ่าในครั้งนี้อย่างเห็นภาพชัดเจน

...We witnessed a most violent and terrible thunderstorm.

It advanced from behind the mountains of Jura, and the thunder burst at once with fightful loudness from various quarters of the heavens... and so soon as the dazzling light vanished, the oak had disappeared, and nothing remained but a blasted stump...

(*Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* , p. 300)

นอกจากนั้นในตอนต่อๆมาก็มักจะมีคำว่า light fire และ thunder ปรากฏอยู่ตลอด เห็นได้ว่าถึงแม้โพรมีทีอุสในนวนิยายของแมรี เชลลีย์จะเป็น “modern Prometheus” แต่ก็ยังคงผูกพันกับตำนานเดิมอยู่ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบของนวนิยายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้แก่ โครงเรื่อง ปมขัดแย้งและการกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครทำให้โพรมีทีอุสในนวนิยายของแมรี เชลลีย์แตกต่างไปจากโพรมีทีอุสในบทละครของเอสคิลุสและเชลลีย์ทั้งคู่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากตำนานเดียวกัน

กลวิธีการนำตำนานมาใช้เพื่อสร้างตำนานขึ้นใหม่ทำให้บทบาทของนักเขียนแตกต่างไปจากการนำตำนานมาใช้ใน 2 กลวิธีแรกที่นักเขียนอยู่ในฐานะสื่อกลางซึ่งนำเทวดาตำนานมาถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง ในขณะที่กลวิธีที่ 3 นี้ นักเขียนกลายเป็นผู้สร้างตำนานขึ้นเอง ไม่ใช่สื่อกลางอีกต่อไป อย่างไรก็ตามผู้อ่านจะเห็นว่าแม้นักเขียนจะสร้างตำนานขึ้นใหม่แต่ก็ยังคงรับ

อิทธิพลจากเทวดานาน และสะท้อนให้เห็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งมีความรัก โลก โกรธ หลง เช่นเดียวกับเทพเจ้าในเทวดานานกรีกโรมัน การนำตำนานเดิมมาสร้างเป็นตำนานใหม่ไม่ได้ทำให้ความสำคัญของเทวดานานลดน้อยลงแต่เป็นการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมมากขึ้น อีกทั้งช่วยให้เทวดานานยังคงอยู่ได้ในสังคมสมัยใหม่แม้ว่าบุคลิกลักษณะของตัวละครเอกจะแตกต่างไปจากวีรบุรุษในอุดมคติของกรีกมากขึ้น ทุกทีก็ตาม

2.4. การนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์

กลวิธีการนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์สืบเนื่องจากที่ตัวตำนานเองมีลักษณะเป็นสากลเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน อีกทั้งเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมายาวนานหลายชั่วอายุคน ตำนานจึงเป็นสิ่งที่คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจดีอยู่แล้ว นักเขียนสมัยใหม่เลือกนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์เพราะช่วยให้สื่อถึงแก่นเรื่องที่เป็นสากลไปยังผู้อ่านได้ทันทีโดยไม่ต้องเกริ่นนำหรือปูพื้นถึงลักษณะทางจิตวิทยาของตัวละครมาก่อน เช่นถ้าจะกล่าวถึงตัวละครชายที่รักแม่และเกลียดพ่อของตนเอง ผู้แต่งก็สามารถนำตำนานอีดิปส์มาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนได้เลย ตัวละครในตำนานบางตัวจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิทยาอยู่จนถึงปัจจุบันเช่นอีดิปส์และอิเลกตรา เทวดานานกรีกยังคงมีประโยชน์ต่อนักเขียนในยุคสมัยต่างๆ มากมายเพราะเป็น “a convenient way to present universal themes deeply and instantly to wide audience.”¹⁵ ดังที่นักเขียนชาวฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียงอย่างซาร์ตร์ (Jean-Paul Sartre) กล่าวว่าเขาจะนำตำนานมาใช้เขียนเรื่องราวที่ละเอียดอ่อนและต้องการให้ผู้อ่านทุกคนเข้าถึงได้เพราะตำนานช่วยให้เขาไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดทางด้านจิตวิทยาแก่ผู้อ่านมากนักดังนี้

Jean-Paul Sartre has been quoted as saying that he is always looking for myth, “In other words for subjects so sublimated that they are recognizable to

¹⁵Gordon E. Bigelow , *The poet's third eye* (New York : Philosophical Library) , p. 86

everyone without recourse to minute psychological details.¹⁶

นอกจากจะใช้เป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิทยาแล้ว ตำนานหลายตำนานยังได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ทางวรรณคดี (literary symbol) ที่นักเขียนนำมาใช้เพื่อให้ผู้อ่านตีความด้วยตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้จากเรื่องราวในตำนานผสมผสานกับจินตนาการและมุมมองของตน นักเขียนจำนวนมากนำเทวดาตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในบทกวีและนวนิยาย เช่น วัลลุส (Venus) เป็นตัวแทนของความงาม นาร์ซิสซัส (Narcissus) เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ที่หลงใหลในรูปโฉมของตนเอง และ เพอร์ซีโฟเน (Persephone) เป็นสัญลักษณ์แทนการเกิดใหม่หรือการเริ่มต้นของฤดูใบไม้ผลิ ส่วนตำนานโพรมีทิวสก็กลายมาเป็นสัญลักษณ์ทางวรรณคดีเช่นกัน ในปีคริสต์ศักราช 1899 นักเขียนชาวฝรั่งเศสชื่อองเดร ซิดนอตำนานโพรมีทิวสมาแต่งเป็นวรรณกรรมเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* โดยเปลี่ยนให้ตัวละครซุสและโพรมีทิวสในตำนานมีพัฒนาการจากที่เคยเป็นวีรบุรุษในเรื่องเล่าไปสู่การเป็นสัญลักษณ์ทางวรรณคดีซึ่งสื่อถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม นั่นคืออำนาจ 2 ฝ่ายที่คอยกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ ซิดเรียกวรรณกรรมเรื่องนี้ว่าเรื่องเล่าตลกๆขนาดสั้นหรือ “sotie” โดยยืมมาจากชื่อที่ใช้เรียกบทละครในสมัยกลางซึ่งเขียนขึ้นเพื่อเสียดสีพวกพระ ทนายความ ขุนนางหรือผู้มีอำนาจอื่นๆ¹⁷ ซิดเรียกงานของเขาว่า sotie เพราะในวรรณกรรมเรื่องนี้เต็มไปด้วยการประชดประชันเสียดสีเช่นกัน เป็นต้นว่าเสียดสีถึงการแสดงพฤติกรรมที่ไร้ประโยชน์ ไม่มีแก่นสารแบบที่ซิดเรียกว่าเป็น “une action gratuite” เสียดสีผู้ที่ชอบใช้อำนาจบงการชีวิตผู้อื่นและผู้ที่มีความสำคัญกับเงินตราจนลืมเรื่องของจิตใจ

เรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ถือเป็นผลงานที่ซิดสนุกกับการทดลองด้านรูปแบบของงานประพันธ์มาก เขาปฏิเสธการแต่งตามขนบที่เคยทำกันมาคือดำเนินเรื่องด้วยวิธีบรรยายหรือเล่าเรื่อง แต่จะดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนา การบันทึกและการกล่าวสุนทรพจน์ทำ

¹⁶ Ibid . , p. 87.

¹⁷ แลมร์แมน เบร , และ มากาเร็ต ไกตัน , *นวนิยายฝรั่งเศสยุคใหม่* , แปลโดย สดชื่น ชัยประสาธน์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2526) , หน้า 30.

ให้การดำเนินเรื่องไม่ปะติดปะต่อหรือเรียงตามลำดับเหตุการณ์เหมือนวรรณกรรมที่แต่งตามขนบนิยม ทั้งนี้เกิดจากความตั้งใจของซีดที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกว่าการเล่าตลกขนาดสั้นเรื่องนี้เป็นการพูดไม่ใช่การเขียนและมีอารมณ์ร่วมไปด้วยเหมือนกับเหตุการณ์ในเรื่องกำลังเกิดขึ้นตรงหน้าจริงๆ ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครพูดในลักษณะต่างๆ ทั้งการสนทนาและกล่าวสุนทรพจน์ รวมทั้งพูดเรื่องต่างๆ ตั้งแต่ที่เป็นข้อเท็จจริงไปจนถึงเรื่องที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ตื่นเต้น เช่น ให้นักอินทรีบินเข้ามาจิกกินตับโปรเมตต่อหน้าคนจำนวนมากซึ่งกำลังตั้งใจฟังสุนทรพจน์ ทำให้เรื่องเล่าของซีดมีทั้งบรรยากาศแบบสนุกสนาน น่าตื่นเต้นและเอาจริงเอาจังในเวลาเดียวกัน

ซีดแต่งเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* โดยใช้กลวิธีการเขียนอันเป็นแบบเฉพาะตัวของเขาเอง ผู้ที่อ่านเรื่องเล่าเรื่องนี้อย่างผิวเผินอาจรู้สึกว่าเนื้อเรื่องในแต่ละตอนไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่แท้จริงแล้วซีดได้วางแผนไว้อย่างดีตั้งแต่แรกว่าเขาควรเลือกนำตำนานมาใช้ในรูปแบบใดจึงจะสอดคล้องกับเป้าหมายที่เขาตั้งไว้ ผู้อ่านมีหน้าที่ที่จะต้องติดตามและตั้งปัญหามากมายตลอดเวลาที่อ่านเรื่องเล่าเรื่องนี้รวมทั้งต้องตีความว่าตัวละครแต่ละตัวหรือการกระทำแต่ละอย่างเป็นสัญลักษณ์ที่ซีดต้องการสื่อถึงอะไร หลังจากที่ตีความสัญลักษณ์ได้แล้วจึงจะเข้าใจเรื่องราวโดยตลอด เรื่องเล่าและนวนิยายของซีดจะไม่คลี่คลายปมขัดแย้งด้วยการเสนอทางออกหรือทางแก้ในตอนจบ แต่จะตั้งคำถามให้ผู้อ่านคิดต่อไปว่าควรดำเนินชีวิตตามแบบตัวละครในเรื่องหรือไม่และเพราะเหตุใดตัวละครแต่ละตัวจึงพบจุดจบเช่นนั้น ผู้อ่านมีอิสระที่จะตัดสินใจด้วยตนเองว่าเห็นด้วยหรือไม่กับสิ่งที่เขาเขียนไว้ดังที่นักวิจารณ์กล่าวถึงแนวการเขียนของซีดว่า

นี่จะไม่ยอมปล่อยให้ผู้อ่านนั่งเอกเขนกอย่างสบายแล้วอ่านนวนิยายของเขาแบบสนุกๆ หรืออ่านนวนิยายของเขาด้วยความคิดที่ว่านั่นเป็นเรื่องเล่าที่สมบูรณ์ที่สุดแล้ว เขาจะคอยเตือนผู้อ่านอยู่เรื่อยๆ ว่า “นี่ฉันกำลังเล่าเรื่องให้คุณอ่านอยู่นะ เมื่อคุณอ่านแล้วคุณคิดอย่างไรล่ะ” เรื่องเล่าของซีดนั้นเขียนขึ้นทั้งเพื่อผู้อ่านและเพื่อตัวนวนิยายเอง แต่นวนิยายของเขาก็ทำให้เกิดคำถามขึ้นหลายข้อทีเดียว¹⁸

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

คำวิจารณ์ที่ยกมาข้างนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของซีตเองซึ่งไม่ต้องการให้ผู้
อ่านอ่านงานของเขาโดยเชื่อว่าเรื่องๆนั้นเสร็จสมบูรณ์แล้ว เพราะทำให้เขารู้สึกว่างงานเขียน
เล่มนั้นได้ตายไปแล้ว ไม่มีใครแต่งต่อหรือแสดงความคิดเห็นแตกต่างไปจากที่เขาเขียนไว้อีก
แล้ว ในทางตรงกันข้ามซีตชอบผลงานที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์เพราะเขารู้สึกว่างงานนั้นมีเสน่ห์
ยังไม่ตายและจำเป็นต้องใช้จินตนาการต่อไป ซีตกล่าวไว้ดังนี้

Je n' aime que ce qui n' est pas
achevé. Un livre fini me donne l' impression
d' une chose morte, à laquelle on ne peut
plus toucher. Un livre en train de se faire
a, pour moi, tout l' attrait d' un être vivant.¹⁹

เรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* มีลักษณะเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่คือไม่ให้ความสำคัญกับการดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ เนื้อเรื่องไม่ค่อยมีเอกภาพไม่ว่าจะเป็นเอกภาพด้านเวลา สถานที่ หรือการกระทำ รวมทั้งไม่เน้นการบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความสำเร็จของเรื่องเล่าขึ้นอยู่กับผู้อ่านต้องตีความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเรื่องให้ได้ตัวละครจากเวทตำนานที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าของซีตได้แก่ ซุส โปรเมเต และนกอินทรี ผู้แต่งใช้ตัวละครจากเวทตำนานทั้ง 3 ตัวนี้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เป็นนามธรรม ซุสเป็นตัวแทนของเทพเจ้าซึ่งชอบแสดงอำนาจเหนือมนุษย์ กำหนดชะตากรรมให้มนุษย์และคอยบงการให้มนุษย์ทำในสิ่งที่ตนต้องการแล้วรอดูความหายนะของมนุษย์ด้วยความสนุกสนาน บทบาทของซุสในที่นี้สืบเนื่องมาจากตำนานซึ่งซุสไม่เคยรักหรือมีเมตตาต่อมนุษย์อยู่แล้วถึงกับวางแผนที่จะทำลายมนุษย์ พฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่แยแสและไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตนจึงสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของซุสในตำนาน ซีตใช้ซุสเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจที่บงการให้มนุษย์ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ทุกข์ทรมานแล้วก็ทอดทิ้งไปเพื่อรอดูผลที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความรับผิดชอบ ซีตแสดงถึงสัญลักษณ์นี้ผ่านพฤติกรรมและคำพูด

¹⁹ André Maurois , *De Gide à Sartre* (Paris : Librairie Académique Perrin , 1965) , p. 17.

ของซุสดังตัวอย่างต่อไปนี้

Je suis riche bien plus que l'on ne
peut imaginer. Tu es à moi ; il est à moi ;
tout est à moi. - Vous me croyez banquier ;
je suis bien autre chose. Mon action sur Paris
est cachée... Oui, j' ai surtout l' esprit d' initiative.
Je lance. Puis, une fois une affaire lancée, je
la laisse ; je n' y touche plus.

(*Le Prométhée Mal Enchaîné* , p. 84)

ส่วนโปรเมเตเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งอยู่ตรงข้ามกับซุส ในขณะที่ซุสใช้มนุษย์เป็นเครื่องเล่น สร้างสถานการณ์ให้มนุษย์ต้องพบกับความยากลำบากแล้วถอยกลับไปรอดูผลที่เกิดขึ้น ทอดทิ้งให้มนุษย์ต้องเผชิญกับสถานการณ์นั้นอย่างโดดเดี่ยวและไร้จุดหมาย โปรเมเตจะพยายามชี้นำจุดหมายปลายทางให้มนุษย์เดินไปสู่อุดมคติโดยไม่นึกถึงสภาพความเป็นจริงในสังคม เขาเป็นตัวแทนของผู้ที่ยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อแลกกับอุดมคติที่ตนยึดถือ ยอมให้นักอินทรีมากินตับอยู่ทุกวันเพราะคิดว่านกอินทรีคือสิ่งเดียวที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของเขา ถ้ามนุษย์ทำตามอำนาจฝ่ายโปรเมเตและพยายามเดินไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่โปรเมเตกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดจนเกินไปก็จะประสบกับความหายนะเช่นกัน เมื่อชีดนำโปรเมเตมาใช้เป็นสัญลักษณ์ เขาก็ไม่ละเลยที่จะนำสิ่งซึ่งติดมากับโปรเมเตนั่นคือนกอินทรีมาใช้ในเรื่องเล่าของเขาด้วย โดยนกอินทรีเป็นสัญลักษณ์แทนอุดมคติ ความเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งมนุษย์ทุกคนมีอยู่ในตัวอยู่แล้วแต่ลืมให้ความสำคัญหรือมองข้ามไป

นอกจากชีดจะเสนอสัญลักษณ์ผ่านตัวละคร 3 ตัวในตำนานแล้ว ตัวละครที่ชีดสร้างขึ้นใหม่ได้แก่ ดาโมแกลส (Damoclès) โกอแกลส (Coclès) และบริกรชายในคาเฟ่ (garçon) ก็เป็นสัญลักษณ์ด้วย ตัวละครเหล่านี้เป็นมนุษย์ปุถุชนที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงปารีสในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 จึงเป็นสัญลักษณ์แทนวิถีชีวิตและสภาพภาพของคนในยุคนั้น อาจกล่าวได้ว่า ดาโมแกลส โกอแกลส และบริกรชายคือตัวแทนของผู้อ่านทุกคนนั่นเอง ชีดต้องการจะบอกว่าผู้อ่านทุกคนก็คือมนุษย์ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจฝ่ายซุสและโปรเมเต รวมทั้งต้องตัดสินใจเลือกว่าตนควรดำเนินชีวิตอย่างไร และเมื่อใดควรทำตามอำนาจฝ่ายใดเช่นเดียว

กับที่ดาโมเกลสและโกเกลสต้องเลือก ตัวละครที่ขีดสร้างขึ้นใหม่เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อให้ผู้อ่านหันกลับมามองสถานะภาพของตนเองที่กำลังตกเป็นเครื่องเล่นของซุสหรือไม่รวมทั้งแสวงหาแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมโดยดูชะตากรรมของตัวละครดาโมเกลสและโกเกลสเป็นอุทาหรณ์

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างตำนานโพรมีทีอุสของกรีกและเรื่องราวของโพรเมเตในเรื่องเล่าของซิดนั้น ตอนเปิดเรื่องใน *Le Prométhée Mal Enchaîné* มีลักษณะคล้ายกับเรื่อง *Prometheus Unbound* ของเชลลีย์เพราะเป็นเรื่องราวต่อเนื่องจากที่โพรมีทีอุสได้รับการปลดปล่อยให้พ้นพันธนาการ แต่แทนที่โพรมีทีอุสจะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในถ้ำกับเอเชียอย่างมีความสุขเหมือนในเรื่อง *Prometheus Unbound* ซิดเปิดเรื่องให้โพรเมเตหลุดจากพันธนาการแล้วเดินลงจากยอดเขาคอเคซัสมาสู่ถนนที่ทอดยาวจากโบสถ์มาเดแลน (la Madeleine) ไปสู่โรงละครโอเปร่าในกรุงปารีส ซึ่งก็สอดคล้องกับชื่อเรื่องที่แปลว่า “โพรเมเตผู้ถูกพันธนาการไว้ไม่ดี” โพรเมเตในเรื่องเล่าของซิดได้พบปะกับผู้คนต่างๆ และเรียนรู้ถึงวิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม สิ่งที่เขาพบเห็นช่วยให้เขาเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างมีความสุขโดยแตกต่างการละทิ้งอุดมคติที่เขาเคยยึดถือตลอดมา โครงเรื่องในเรื่องเล่าของซิดกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของโพรเมเตในปลายศตวรรษที่ 19 ผู้แต่งอ้างอิงกลับไปถึงเทวดาตำนานของกรีกเพียงตอนเดียวคือในตอนที่โพรเมเตกล่าวสุนทรพจน์ แต่ก็บอกให้ผู้อ่านทราบถึงเรื่องราวของโพรมีทีอุสในตำนานดั้งเดิมได้อย่างครบถ้วนคือความรักและปรารถนาดีที่โพรมีทีอุสมีต่อมนุษย์ ตำนานที่โพรมีทีอุสเป็นผู้สร้างให้มนุษย์มีร่างกายตั้งตรงเหมือนบรรดาเทพเจ้า วิศวกรรมการขโมยไฟจากสรวงสวรรค์มาให้มนุษย์เพื่อให้ชีวิตมนุษย์มีคุณค่า มีความหมายมากกว่าอยู่ไปเพียงวันๆ ไฟที่โพรมีทีอุสนำมาให้ช่วยจุดให้มนุษย์มีจิตสำนึกที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าแบบที่ซิดเรียกว่า “conscience d’ être” นอกจากนั้นยังอ้างถึงโทษที่โพรมีทีอุสได้รับทั้งที่ถูกพันธนาการอยู่ที่ยอดเขาคอเคซัสและถูกนกอินทรีบินมาจิกกินตับอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ซิดสอดแทรกตำนานไว้ในคำพูดของโพรเมเตได้อย่างครบถ้วนและกลมกลืนทุกๆ ที่โครงเรื่องในเรื่องเล่าของเขาไม่เกี่ยวข้องกันตำนานเลย ผู้แต่งนำตำนานกรีกมาอ้างอิงไว้อย่างกระชับแต่ได้ใจความครบถ้วน เช่นที่โพรเมเตพูดถึงความรักที่เขามีต่อมนุษย์ควบคู่ไปกับตำนานการขโมยไฟมาให้มนุษย์เพื่อจุดให้จิตสำนึกในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าของมนุษย์สว่างไสวขึ้นดังนี้

...Messieurs, j’ ai beaucoup fait pour les hommes.

Messieurs, j'ai passionnément, éperdument et
 déplorablement aimé les hommes. - Et j' ai tant
 fait pour eux qu' autant dire que je les ai faits
 eux - mêmes ; car auparavant qu' étaient - ils?
 - Ils étaient, mais n' avaient pas conscience d' être.
 - Comme un feu pour les éclairer, cette conscience,
 Messieurs, de tout mon amour pour eux je la fis.

(*Le Prométhée Mal Enchaîné* , p. 69)

ผู้อ่านที่เคยรู้จักตำนานโพรเมทีอุสมาก่อนเมื่อได้อ่านเรื่องเล่าของซีตอาจรู้สึกขัดแย้งที่
 อยู่ๆใช้ตรวนซึ่งพันธนาการโพรเมเตออยู่ก็เกิดคลายออกเองโดยไม่มีการกล่าวถึงบทบาทของ
 เฮอริคิวลิสเลย นอกจากนั้นเมื่อโพรเมเตเดินลงมาจากยอดเขาก็ถึงถนนในกรุงปารีสและได้
 พบเห็นผู้คนที่เดินไปมาอยู่ทันที การนำตำนานกับเรื่องที่ซีตแต่งขึ้นเองมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
 ในตอนเปิดเรื่องนี้อาจดูไม่มีเหตุผลและไม่น่าเป็นไปได้ แต่ผู้แต่งออกตัวไว้ตั้งแต่ประโยคแรก
 ของเรื่องเล่าว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในงานเขียนของเขาอาจจะดูแปลกประหลาดอยู่บ้างโดยเริ่มต้นว่า
 “Au mois de mai 189... , deux heures après midi , on vit ceci qui put paraître
 étrange...” เหตุที่ซีตเปิดเรื่องเช่นนี้เป็นเพราะเขาต้องการบอกให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องเล่าของ
 เขาไม่ได้เกิดขึ้นในสมัยก่อนคริสตกาลเหมือนในตำนาน แต่เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 และ
 โพรเมเตก็มาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศฝรั่งเศส มีวิถีชีวิตเหมือนชาวเมืองปารีสทั่วๆ ไป ทั้งนี้เพราะ
 เขาต้องการสะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสมัยใหม่ซึ่งโพรเมเตรู้สึกที่ตัวเอง
 แยกแยะจากคนเหล่านั้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในเรื่องเล่าของซีตจะเกิดในช่วง
 ปลายศตวรรษที่ 19 ผู้อ่านก็ยังจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้เรื่องเทพตำนานเพราะซีตนำ
 ตำนานมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อเรื่องเล่าของเขา การคงชื่อตัวละครในตำนานไว้ช่วยให้ผู้
 อ่านรู้สึกคุ้นเคยและเข้าใจถึงบุคลิกลักษณะของตัวละครซุสและโพรเมเตซึ่งผู้แต่งใช้เป็น
 สัญลักษณ์สำคัญในเรื่องได้โดยไม่ต้องเกริ่นนำหรือย้อนกลับไปเล่าถึงที่มาของตัวละคร
 ตามตำนานเดิมซุสเป็นเทพซึ่งชอบใช้อำนาจในทางที่ผิดและเอาแต่ใจตนเอง ผู้อ่านที่อ่านเรื่อง
Le Prométhée Mal Enchaîné จึงไม่แปลกใจเลยว่าเหตุใดซุสจึงเห็นชีวิตมนุษย์เป็นแค่
 เครื่องเล่นของพระองค์ อีกทั้งไม่มีเมตตาต่อมนุษย์และไม่รับผิดชอบต่อการกระทำของตน ใน
 ทางตรงกันข้าม โพรเมเตเป็นผู้ที่เอื้ออาทรต่อมนุษย์ มีความสงสารและเห็นใจมนุษย์ เขาจึง

พยายามชี้แจงจุดหมายปลายทางให้มนุษย์ นอกจากนั้นเมื่อมีนกอินทรีบินเข้ามาจิกกินตับ ไพรเมเตต่อนหน้าคนมากมาย เรื่องราวจากตำนานก็ช่วยให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาของนกอินทรีได้ โดยชี้แจงไม่ต้องเสียเวลาอธิบายว่านกอินทรีตัวนี้มาจากไหนและมาเพื่ออะไร ตำนานโพรมีทิวส ซึ่งชี้แจงมาใช้ในเรื่องเล่าของเขาช่วยแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างอำนาจ 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายซุสและไพรเมเตอย่างชัดเจนทั้งๆที่ในเรื่อง ซุสกับไพรเมเตแทบจะไม่ได้เผชิญหน้ากันเลย

ถ้าเปรียบเทียบนวนิยายเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* ของ แมรี เซลลีย์กับเรื่องเล่าตลกขนาดสั้นเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ขององเดร ซิด จะเห็นว่าเรื่องเล่าของซิดแต่งขึ้นหลังนวนิยายของแมรี เซลลีย์ถึง 81 ปีและมีลักษณะเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่มาก ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินเรื่องแบบไม่ปะติดปะต่อ การแต่งให้ตัวละคร ในตำนานมาดำรงชีวิตในสังคมสมัยใหม่ หรือการนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ แต่ผู้แต่ง กลับใช้ประโยชน์จากตำนานมากกว่านวนิยายของแมรี เซลลีย์ กลวิธีการนำตำนานเดิม มาสร้างเป็นตำนานใหม่นั้น แม้ผู้อ่านจะไม่มีความรู้เรื่องเทพตำนานก็ยังคงอ่านวรรณกรรม เรื่องนั้นๆเข้าใจได้เพราะนักเขียนจะปูพื้นและเล่าถึงความเป็นมาของตัวละครไว้แล้ว เช่นที่ แมรี เซลลีย์เล่าถึงชีวิตของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้ผู้อ่านทราบถึงลักษณะ อุปนิสัยและแรงจูงใจที่ทำให้ตัวละครเอกแสดงพฤติกรรมต่างๆได้จากที่ผู้เขียนเล่าไว้ แต่เมื่อนักเขียนนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ ผู้อ่านจำเป็นต้องรู้ถึงที่มาและเรื่องราวของตัวละคร ในตำนานซึ่งนักเขียนนำมาใช้เสียก่อนจึงจะตีความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเรื่องได้ เมื่อตีความ สัญลักษณ์ได้ก็จะทำให้เข้าใจเรื่องราวทั้งหมดได้ต่อไป การนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ ในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* แสดงให้เห็นว่าถึงแม้กาลเวลาจะผ่านไป และกลวิธีการแต่งวรรณกรรมจะมีพัฒนาการไปไกลเพียงใด เทพตำนานก็ยังคงมีความสำคัญ และนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านรูปแบบการแต่งวรรณกรรมได้ใน ทุกยุคทุกสมัย

จากกลวิธีที่กล่าวมาทั้ง 4 กลวิธีแสดงให้เห็นว่านักเขียนสามารถนำตำนานมาใช้ใน วรรณกรรมได้หลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่านักเขียนมีจุดประสงค์จะเสนออะไรในวรรณกรรม ของเขา กลวิธีการนำตำนานมาประยุกต์ใช้ในยุคสมัยต่างๆก็มักจะแตกต่างกันออกไป ใน ระยะเวลาเริ่มแรกที่มีการนำเรื่องเล่ามาแต่งเป็นวรรณกรรม นักเขียนบทละครชาวกรีกโรมันส่วนใหญ่ เช่นเอสคิลุสจะยังคงรักษาเค้าโครงเรื่องตามตำนานเดิมไว้ ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างก็

เปลี่ยนแปลงในส่วนของการดำเนินเรื่องและการวางลักษณะอุปนิสัยของตัวละคร ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจนไม่รู้ว่าตำนานเดิมมีที่มาอย่างไร วรรณกรรมในยุคแรกๆ จึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการแต่งวรรณกรรมในยุคสมัยต่อมาอีกนับร้อยนับพันปี ดังเช่นที่เชลลีย์นำตำนานโพรมีทีอุสมาแต่งเป็นวรรณกรรมร้อยกรองเรื่อง *Prometheus Unbound* โดยรับอิทธิพลจากเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส ในเรื่อง *Prometheus Unbound* เชลลีย์ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงเรื่องไปมากนัก ตัวละครสำคัญๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตำนานโพรมีทีอุสยังคงอยู่ทั้งหมด อาจมีการเพิ่มตัวละครมากขึ้น แต่ตัวละครที่เพิ่มเข้ามาก็ยังคงเป็นตัวละครที่มีตัวตนอยู่ในเทวดาตำนานกรีก และในช่วงสมัยเดียวกันนี้เองความเจริญทางวิทยาศาสตร์เริ่มพัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น อีกทั้งการแตงนวนิยายเป็นที่นิยมแพร่หลาย ผู้อ่านนวนิยายต้องการอ่านเรื่องราวของมนุษย์ปุถุชนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม เทวดาตำนานกรีกถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัวเกินไป นักเขียนนวนิยายจึงสนองตอบความต้องการของผู้อ่านกลุ่มนี้ด้วยการนำตำนานของกรีกมาสร้างเป็นตำนานใหม่โดยปรับเปลี่ยนให้ตัวละครในเทวดาตำนานมีลักษณะร่วมสมัยกับผู้อ่านมากยิ่งขึ้น โพรมีทีอุสในเทวดาตำนานจึงกลายมาเป็น “modern Prometheus” ในนวนิยายของแมรี เชลลีย์ ซึ่งนำตำนานมาใช้โดยเปลี่ยนแปลงโครงเรื่องใหม่ทั้งหมดและไม่ได้นำชื่อตัวละครในตำนานมาใช้อีกต่อไป อย่างไรก็ตามผู้แต่งยังแสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลมาจากเทวดาตำนานกรีกโดยบอกเป็นนัยผ่านชื่อเรื่องราวของนวนิยายและชะตากรรมของตัวละครเอก ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1899 ตำนานโพรมีทีอุสก็ถูกนำมาใช้อีกครั้งโดยนักเขียนชาวฝรั่งเศสผู้ซึ่งตระหนักถึงความเป็นสากลของเทวดาตำนานและนำเทวดาตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ทางวรรณคดี ชีตนำตำนานโพรมีทีอุสมาใช้เช่นเดียวกับนักเขียนคนอื่นๆ แต่รูปแบบการแต่งและโครงเรื่องในเรื่องเล่าของเขาแตกต่างไปจากนักเขียนในยุคสมัยก่อนหน้านี้นัก เรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ของชีตมีลักษณะเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่แต่ก็ยังต้องอาศัยความรู้เรื่องเกี่ยวกับเทวดาตำนานเพื่อนำไปสู่การตีความสัญลักษณ์ บทบาทของเทวดาตำนานในยุคหลังจึงเปลี่ยนจากการเล่าถึงเรื่องราวของความกล้าหาญ ความยิ่งใหญ่ของเทพปกรณัมต่างๆ ไปสู่การนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่ว่าจะกาลเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดและเทวดาตำนานจะถูกนำไปใช้ในลักษณะใดก็ตาม เทวดาตำนานก็ยังคงมีคุณค่าและมีความสำคัญอยู่ในตัวของมันเอง ในบางยุคสมัย เทวดาตำนานอาจถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล นักเขียนบางท่านจึงพยายามสร้างตำนานขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นตำนานของคนร่วมสมัย แต่ก็ยังคงรับอิทธิพลจากเทวดาตำนานอยู่นั่นเอง จนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบันตำนานก็ยังคงถูกนำมาใช้ใน

การแต่งวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดมาและยังคงมีความสำคัญ ดังที่นักวิจารณ์กล่าวถึงคุณค่าของเวทตำนานไว้ดังนี้

...the mythical value of myth remains preserved, even through the worst translation. Whatever our ignorance of the language and culture of the people where it originated, a myth is still felt as a myth by any reader throughout the world. Its substance does not lie in its style, its original music, or its syntax, but in the *story* which it tells.²⁰

ปัจจัยข้อหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดว่านักเขียนจะเลือกกลวิธีใดในการนำตำนานมาใช้ในวรรณกรรมก็คือแก่นเรื่อง เนื่องจากนักเขียนต้องพยายามเลือกกลวิธีการแต่งที่คิดว่าสอดคล้องหรือสามารถสื่อถึงแก่นเรื่องได้ชัดเจนที่สุด เช่นถ้าผู้แต่งต้องการเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับความอยู่ดีหรือการทำความดีแต่กลับต้องได้รับโทษก็จะนำส่วนของโครงเรื่องในตำนานโพรมีเทอุสมาใช้ แต่ถ้าต้องการเสนอในด้านที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น ความกล้าหาญ ไม่ยอมแพ้ ก็อาจจะเลือกใช้กลวิธีการนำตัวละครมาใช้ในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์เหมือนในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ดังนั้นเมื่อศึกษากลวิธีการนำตำนานมาใช้ในวรรณกรรมแล้วขั้นตอนต่อไปที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือการศึกษาถึงแก่นเรื่องและลักษณะสำคัญที่ผู้แต่งเปลี่ยนแปลงตำนานเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเขา ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงตำนานตามใจชอบโดยไม่มีจุดประสงค์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้แต่งถ่ายทอดลงไปโนวรรณกรรมย่อมจะต้องผ่านการไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วว่าจะช่วยนำผู้อ่านไปสู่แก่นเรื่องได้ ประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงตำนานเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องนี้จึงเป็นขั้นตอนที่จะได้นำมากล่าวถึงอย่างละเอียดในบทต่อไป

²⁰ Gordon E . Bigelow , *The poet's third eye* , p. 84.